

EEN GESLOTEN BINNENWERELD & EEN KRITISCHE BUITENWERELD

Een exploratief onderzoek naar de attitude van de Marokkaanse gemeenschappen in Culemborg en Ede ten opzichte van burgerparticipatie in de opsporing.

Martin Boezen
2015

EEN GESLOTEN BUITENWERELD & EEN KRITISCHE BUITENWERELD

Een exploratief onderzoek naar de attitude van de Marokkaanse gemeenschappen in Culemborg en Ede ten opzichte van burgerparticipatie in de opsporing.

Studie:

Recherchekundige master, Politieacademie Apeldoorn

Kernopgave:

Het uitvoeren van een masterproject Wetenschap en Opsporing

Datum:

20 januari 2015

Uitgevoerd door:

M. Boezen

Recherchekundige i.o. voor Eenheid Oost-Nederland

Studentennummer: 305241

Adres: Rigastraat 9
8017 KK Zwolle

Onderzoeksbegeleiding:

S. Lablans

Opdrachtgever:

M. Bollen (Eenheid Oost-Nederland)

VOORWOORD

Voor u ligt een onderzoek dat als opdracht deel uitmaakte van de opleiding Recherchekundige master van de Nederlandse politieacademie te Apeldoorn. Dit onderzoek betrof een opdracht voor de kernopgave: Het uitvoeren van een masterproject Wetenschap en Opsporing. Deze opdracht markeerde het begin van het einde van mijn opleiding. Een opleiding die mij blauw verfde, mij vervolgens een opsporingsonderzoek liet analyseren, mij daarna leerde dader- en slachtoffergedrag te beoordelen en mij vervolgens een cold case-onderzoek liet evalueren. Een opleiding die ik met plezier heb mogen volgen, het was dynamisch, het was leerzaam. Een opleiding die soms ver verwijderd leek van de praktijk. Deze opleiding bestond namelijk niet enkel uit 'school' ook mocht ik veelvuldig van de praktijk proeven. De praktijk bleek pragmatischer dan de theorie. Ik heb praktijkervaring opgedaan in Oldenzaal, Nijverdal, Almelo en Zwolle en ik heb mogen participeren in diverse onderzoeken variërend van fietsendiefstal tot moord en doodslag.

Deze laatste halte van de Recherchekundige master heb ik besteed aan het onderzoeken van de attitude van de Marokkaanse gemeenschappen in Culemborg en Ede ten opzichte van burgerparticipatie in de opsporing. Een hele mond vol. De keuze voor dit onderwerp lijkt voor de hand te liggen: ik heb een achtergrond in de communicatie, ik heb eerder attitudeonderzoeken uitgevoerd en ik heb een project uitgevoerd voor Donor Stichting met betrekking tot donordonatie binnen de Moslim gemeenschap. Desalniettemin was het Maarten Bollen van Politie Oost-Nederland die mij kortstondig stalkte met websites als Crimebron. Voor de duidelijkheid: dit betreft een website waarop veel Marokkaans-Nederlandse jongens hun ongenoegen uiten op de politie. Dit deed mij besluiten om mijn onderzoek in een bekende hoek te zoeken: attitudes en (interculturele) communicatie.

Dit eindresultaat heb ik niet kunnen behalen zonder de hulp van enkele personen, een dankwoord is op z'n plaats. Stefanie, bedankt voor je begeleiding en jouw zachte dwang om dit langdurige project eens tot een eind te brengen! Maarten bedankt voor je inspirerende betoog; het doet mij goed dat jij mij in deze tunnel stopte! Daarnaast gaat een dankwoord uit naar alle personen en respondenten die dit onderzoek mogelijk gemaakt hebben. Rachid, bedankt voor je tijd en inzet; het vier uur durende 'college' over de Marokkaanse cultuur en Marokkaanse straatjongeren heeft veel duidelijkheid verschaft! Patrick, bedankt voor de kans om toch nog een keer die befaamde straten op te mogen in een opvallende dienstwagen. Een volgende keer zal ik zorgen dat de spreekleutel van mijn portofoon niet klem komt te zitten onder de gordel van de rijdersstoel.

Veel leesplezier gewenst! Indien deze rapportage aanzet tot reacties en onbegrip is dat geenszins negatief bedoeld; ik denk dat de discussie gevoerd mag worden.

Martin Boezen

Zwolle, 22 januari 2015

INHOUDSOPGAVE

Voorwoord	3
Inhoudsopgave	4
Leeswijzer	6
1. Inleiding	7
1.1 Aanleiding tot dit onderzoek	7
1.2 Theoretisch kader	8
1.3 Doel van dit onderzoek	10
1.4 Probleemstelling	10
2. Onderzoeksmethode	11
2.1 Vraagstellingen	11
2.2 Afbakening & definiëring	11
2.3 Methodieken	13
2.3.1 Literatuurstudie	13
2.3.2 Diepte-interviews	13
2.4 Betrouwbaarheid & geldigheid	15
2.5 Mogelijke beperkingen	16
3. Onderzoeksresultaten	18
3.1 Inleiding	18
3.2 Attitude: de cognitieve component	19
3.2.1 De zender	19
3.2.2 Het medium	20
3.2.3 De boodschap	21
3.2.4 Conclusie	23
3.3 Attitude: de affectieve component	23
3.3.1 Vertrouwen in de politie	23
3.3.2 Criminaliteitsproblematiek	24
3.3.3 Betrokkenheid	25
3.3.4 Conclusie	25
3.4 Attitude: de conatieve component	26
3.4.1 Onmacht	26
3.4.2 Intimidatie en bedreiging: angst	26
3.4.3 Anonimiteit	27
3.4.4 Ontwikkelingen	27
3.4.5 Conclusie	27
4. Conclusie & Aanbevelingen	29
4.1 Conclusie	29
4.2 Aanbevelingen	30
5. Discussie	32

5.1 Interne validiteit	32
5.2 Externe validiteit.....	32
5.3 Betrouwbaarheid.....	32
Nawoord	34
Bronnenlijst	35
Bijlagen.....	38
Bijlage I: Diepte-interview	39
Bijlage II: Vooronderstellingen	43
Bijlage III: Te gebruiken bronnen.....	44

LEESWIJZER

Deze onderzoeksrapportage is als volgt opgebouwd. Het eerste hoofdstuk beschrijft een uiteenzetting van de aanleiding van dit onderzoek. Het tweede hoofdstuk geeft weer op welke wijze dit onderzoek werd uitgevoerd en welke keuzes en verantwoordingen hierbij van toepassing waren. Het derde hoofdstuk geeft een uiteenzetting van de resultaten van dit onderzoek. Dit derde hoofdstuk is opgebouwd met drie paragrafen, waarin de componenten van een attitude worden toegelicht. Het vierde hoofdstuk geeft een algehele conclusie weer, op dit hoofdstuk volgt een discussie. Deze discussie beschrijft welke beperkingen een uitwerking hadden op het onderzoek. Op basis van deze onderzoeksresultaten, de conclusie en de discussie worden in het zesde hoofdstuk enkele aanbevelingen gedaan. Ten slotte volgen het nawoord en de bronnenlijst.

Gebruik citaten

Citaten worden in sommige gevallen ingekort, deze wijzigingen worden in het citaat weergegeven met (...).

Gebruik voetnoten

Verwijzingen worden in dit onderzoek middels voetnoten weergegeven.

1. INLEIDING

1.1 Aanleiding tot dit onderzoek

Problematiek criminaliteit onder Marokkaanse jongens

Media berichtten veel over de oververtegenwoordiging van Marokkanen in de criminaliteit: "Veel Marokkanen en Turken onder criminele veelplegers" (Hankel, 2009) of over de criminele inslag van de Marokkaanse jongere: "Jongere Marokkaan vindt grof geweld normaal" (Algemeen Dagblad, 2013), "Jonge Marokkaanse criminelen moorden voor merkkleding" (Leistra, 2014). Dit is slechts een zeer kleine greep uit de berichtgeving omtrent criminaliteit gepleegd vanuit Marokkaanse gemeenschappen in Nederland.

Uit onderzoek van het WODC (2009) blijkt dat het vooral Nederlands-Marokkaanse jongens zijn die zorgen voor de oververtegenwoordiging van Marokkanen in de criminaliteit. Uit dit onderzoek naar de positie van de Marokkaans-Nederlandse jongeren op het gebied van onderwijs, arbeid en uitkering en criminaliteit blijkt de Marokkaans-Nederlandse jongere hoger vertegenwoordigd in de criminaliteit dan andere allochtone en autochtone jongeren (Boom, van Wensveen, Hermus, Weltevrede, & van San, 2012). Het onderzoek naar de criminaliteit onder de gestelde groep werd uitgevoerd op basis van HKS¹ en beschrijft de oververtegenwoordiging van de Marokkaans-Nederlandse jongeren in 21 gemeenten, waaronder Culemborg en Ede.

Informatiepositie van de politie binnen de Marokkaanse gemeenschappen

"De gebrekkige informatiepositie van de opsporingsdiensten ten aanzien van de nieuwe generatie criminelen blijkt steeds een probleem in de opsporing. (...) De onmacht van de opsporingsinstanties is vaak te wijten aan het gebrek aan kennis over de werkwijze en de culturele afkomst van de huidige criminelen. De criminelen zijn vaak moeilijk te traceren, omdat ze opereren vanuit achterstandsbuurten zoals Amsterdam-West, waar ze vaak door hun omgeving worden beschermd." (Drimble, 2014).

Een praktijkvoorbeeld van deze gebrekkige informatiepositie is gebleken tijdens een opsporingsonderzoek dat in het verleden plaatsvond in Ede. In 2011 werd hier een overval gepleegd waarbij veilingmeester Cees Liefink om het leven kwam. Uit het opsporingsonderzoek bleek dat de daders van Marokkaanse afkomst waren. Opsporing Verzocht werd tevergeefs ingezet. De politie besloot ook te gaan flyeren in de omgeving. Twee communicatiemiddelen, beiden ingezet ten behoeve van burgerparticipatie in de opsporing, beiden bleven zonder uitwerking. Het resultaat is dat tot op heden de daders nooit zijn achterhaald.

Landelijk wordt het uitblijven van burgerparticipatie in de opsporing, van de Marokkaanse gemeenschappen ook erkend als een probleem. Oud-stadsdeelvoorzitter te Amsterdam, Ahmed Marcouch is de volgende mening toegedaan over de burgerparticipatie in de opsporing van de Marokkaanse gemeenschappen: "(...) Maar de Marokkaanse gemeenschap kan volgens Marcouch méér doen. 'Door te zeggen: 'Ik heb gezien dat jij inbreekt en onrecht pleegt.' (...) Die criminelen zijn hondsbrutaal. De zwijgzame massa moet zich daartegen uitspreken. De criminelen moeten weten dat ze geen onrecht kunnen plegen. Je hebt in Nederland die oude mantra van 'de andere cultuur'. Maar Marokkanen hebben eer en trots; stelen is niet de norm. Alleen als de grote massa zwijgt wordt dat wel de norm, dat is dan een moreel failliet.'" (Marcouch: "Niet melden misdaad is verraad", 2013).

¹ HKS staat voor het herkenningssysteem en bevat landelijke gegevens van geregistreerde verdachten.

Burgerparticipatie in de opsporing

Door de combinatie van burgerparticipatievormen en opsporingsmethoden kunnen betere resultaten geboekt worden (Cornelissens & Ferwerda, 2010). Volgens Kop (2012) verhoogt burgerparticipatie in de opsporing de effectiviteit van de opsporing. Met 24,3% ligt het huidige oplossingspercentage van de opsporing laag. Om dit oplossingspercentage te verhogen zijn er diverse maatregelen benoemd in Strategie voor de Opsporing 2015, waaronder burgerparticipatie in de opsporing. Door Kop (2012) werden een vijftal implicaties voor criminaliteitsbeheersing benoemd, één hiervan was burgerparticipatie in de opsporing. De werking en vooral het succes van burgerparticipatie in de opsporing is onderzocht. Een van de vele middelen, Burgernet, is onderzocht en geëvalueerd. Dit onderzoek duidde een relatie aan tussen de informatie afkomstig van burgers en het resultaat van de opsporing (van der Vijver, et al., 2009). De informatiepositie van de politie bleek door burgerparticipatie bij de opsporing te worden vergroot, dit gegeven draagt bij aan een hoger oplossingspercentage. De relevantie voor de opsporing ligt dan ook in de verbetering van deze informatiepositie.

Mate van burgerparticipatie in de opsporing van de Marokkaanse gemeenschappen in Culemborg en Ede

Om burgerparticipatie te bewerkstelligen is er betrokkenheid van de burger nodig. Echter, het blijkt dat bij bewoners van achterstandswijken het animo voor burgerparticipatie gering is (Scholte, 2008). Uit gesprekken met de huidige en voormalige wijkagenten van de wijk Veldhuizen in Ede bleek dit des te meer. Veldhuizen, een wijk met circa 8.000 inwoners, kent een heterogene bevolkingsgroep. Een groot deel van deze bevolkingsgroep is van Marokkaanse herkomst. Ede kent veel problemen met jongeren uit deze Marokkaanse gemeenschap. De verhouding allochtoon ten opzichte van autochtoon ligt in Ede lager dan in andere steden met soortgelijke problematiek met allochtonen. Desondanks is de problematiek in Ede groot. In Ede heeft men meer overlast van hun allochtone bewonersgroep dan dat bepaalde wijken in Utrecht, Den Haag of Arnhem van hun allochtone bewonersgroep ondervinden (J. Schippers, persoonlijke communicatie, 12 juni 2013). De Marokkaanse bevolkingsgroep in Ede blijkt mee te werken aan handhaving van de openbare orde, maar medewerking aan de opsporing blijkt niet plaats te vinden. De Marokkaanse gemeenschap werkt mee aan preventieve acties zoals de buurtvaders, maar tot enige vorm van deelname aan burgerparticipatie in de opsporing is de Marokkaanse gemeenschap niet te brengen (J. Jacobi, persoonlijke communicatie, 12 juni 2013).

In Culemborg blijkt burgerparticipatie in de opsporing van de Marokkaanse gemeenschap eveneens niet plaats te vinden. Uit gesprekken met lokale opsporingsmedewerkers bleek de algemene verklaring: "Ze verraden elkaar niet." Het probleem van het uitblijven van burgerparticipatie in de opsporing van de Marokkaanse gemeenschap is en blijft een probleem zo blijkt uit gesprekken met de wijkagent van de wijk Terweijde en schrijver van het boek 'Straatcultuur' (P. Smelt, persoonlijke communicatie, 28 augustus 2013).

1.2 Theoretisch kader

Attitude

Een verklaring van het uitblijven van participatie kan gezocht worden in de attitude van de Marokkaanse gemeenschappen ten opzichte van burgerparticipatie in de opsporing. Volgens LaPiere (1934) is een sociale attitude een gedragspatroon, een voorspeller of neiging, aanleg tot een specifieke aanpassing op specifieke sociale situaties, of simpelweg een geconditioneerde respons op sociale stimuli. Bohner en Wänke (2002) beschreven de volgende definitie van een attitude: "Een attitude is een evaluatie van een attitude-object, dat kan bestaan uit cognitieve, affectieve en gedragscomponenten. Een attitude-object kan alles zijn wat iemand kan onderscheiden, zoals (...) personen en groepen." Dit betekent dat bij aanraking met een attitude-object er een specifieke respons verwacht kan worden van een specifiek persoon. In dit onderzoek geldt burgerparticipatie in de opsporing en de politieorganisatie als attitude-object en zijn de attitudes van de Marokkaanse gemeenschappen in Culemborg en Ede de te onderzoeken onderzoekseenheden.

De termen cognitieve-, affectieve- en gedragscomponenten dragen bij aan de evaluatie van het attitude-object (Bohner & Wänke, 2002). Dit betekent dat kennis van het attitude-object, de gevoelens en emoties die in relatie staan tot een attitude-object en de neiging of intentie om tot actie te komen op grond van een bepaalde attitude een rol spelen bij een actie. "Attitude is the predisposition of the individual to evaluate some object (...) in a favorable or unfavorable manner" (Katz, 1960). Attitudes hebben dus een waarderende dimensie, deze waarderende dimensie kan leiden tot acties en evengoed leiden tot het uitblijven acties, attitudes hebben dus invloed op gedrag.

Beïnvloedingsfactoren

De kennis, houding en de gedragsintentie van een specifiek persoon ten opzichte van een specifiek attitude-object wordt beïnvloed door een veelheid aan factoren. Deze factoren kunnen gezien worden als een kader dat de beeldvorming en de besluitvorming omtrent een attitude-object beïnvloedt. In een onderzoek naar attitudevorming bij allochtonen in België gaf Thienpont (2004) aan dat verschillende zaken met betrekking tot beeldvorming samenhangen met de historische en actuele positie van minderheidsgroepen in de sociale structuur. Met deze verschillende zaken wordt bedoeld op de historische achtergrond, de socio-economische situatie en culturele factoren (Thienpont, 2004). Deze verschillende zaken vormen een kader dat zorgt dat communicatie op een specifieke wijze wordt geïnterpreteerd. Volgens Huberts (1972) is communicatie het proces waarbij onwaarneembare objecten (gedachten, gevoelens, meningen) kenbaar worden gemaakt voor een ander door speciaal ontwikkelde middelen, namelijk verbale en non-verbale tekens en symbolen, waaronder taal (Pinto, 2007). Dit betekent dat ook de communicatie tussen een specifiek persoon en een specifiek attitude-object van invloed is op de attitude. In dit onderzoek is het van belang om factoren te duiden in de vorming van de attitudes en de totstandkoming van het gedrag van de Marokkaanse gemeenschappen in Culemborg en Ede ten opzichte van burgerparticipatie in de opsporing.

De relatie tussen attitude en gedrag

Holland, Verplanken en Van Knippenberg (2002) schreven een artikel over de relatie tussen attitude en gedrag. In dit artikel stellen zij dat er twee richtingen mogelijk zijn in de relatie tussen attitude en gedrag, attitude beïnvloedt gedrag en vice versa. Volgens de auteurs van het artikel is een sterke attitude leidend bij gedrag en is een zwakke attitude dit niet. Sterke attitudes zijn herkenbaar aan resistentie tegen tijd en verandering en sterke attitudes beïnvloeden informatieverwerking en gedrag. Een sterke attitude is eenvoudig oproepbaar uit het geheugen en zal daarom eerder invloed hebben op gedragingen (Olson & Fazio, ter perse). Sterke attitudes zijn voorspelbaarder dan zwakke attitudes (Holland et al., 2002). Dit valt te verklaren: bij zwakke attitudes wordt het gedrag in mindere mate beïnvloed door de attitude. Waardoor er niet, zoals bij een sterke attitude, een constante, voorspelbare gedraging hoeft plaats te vinden: een sterke attitude is dus een voorspeller van gedrag.

De relatie tussen attitude en gedrag hoeft niet altijd tot een actie te leiden. Schreuder Peters en Boomkamp (2004) schreven dat op een positieve attitude niet altijd rechtstreeks gedrag hoeft te volgen. Het pragmatische aspect speelt een grote rol in de totstandkoming van gedrag. Dit betekent dat het belangrijk is voor de persoon dat er een praktisch voordeel te behalen is uit het gedrag ten opzichte van het attitude-object.

Theoretische relevantie

De mate van participatie in burgerparticipatie in de opsporing van de Marokkaanse gemeenschappen in Culemborg en Ede kan gezien worden als gedrag als gevolg van een bepaalde attitude ten opzichte van burgerparticipatie in de opsporing en de politieorganisatie als initiator van de vraag om burgerparticipatie in de opsporing.

1.3 Doel van dit onderzoek

Dit onderzoek had tot doel het verkrijgen van inzicht in de attitude van de Marokkaanse gemeenschappen in Culemborg en Ede ten opzichte van burgerparticipatie in de opsporing, evenals inzicht verkrijgen in mogelijke verklaringen van deze attitudes. Ten einde had dit onderzoek het doel aanbevelingen te doen om een verandering te bewerkstelligen in de attitude en het gedrag ten opzichte van deze burgerparticipatie in de opsporing.

1.4 Probleemstelling

Aan de hand van voorgaande paragrafen werd de volgende probleemstelling voor dit onderzoek geformuleerd:

Wat is er bekend over de attitudes van de Marokkaanse gemeenschappen in Culemborg en Ede ten opzichte van burgerparticipatie in de opsporing en welke verklaringen zijn er voor deze attitudes?

2. ONDERZOEKSMETHODE

2.1 Vraagstellingen

De probleemstelling werd geoperationaliseerd naar verschillende niveaus. Volgens Bohner & Wänke (2002) bestaat een attitude uit cognitieve-, affectieve- en gedragscomponenten, een attitude bestaat dus uit de niveaus kennis, houding en (intentie tot) gedrag. Onderzoeksvragen dienen antwoord te geven op de probleemstelling (Baarda et al., 2013). Door de beschreven begrippen te operationaliseren en te vertalen naar vraagstellingen werd gekomen tot de volgende onderzoeksvragen:

- Wat is de kennis van de Marokkaanse gemeenschappen in Culemborg en Ede ten opzichte van burgerparticipatie in de opsporing?
- Wat is de houding van de Marokkaanse gemeenschappen in Culemborg en Ede ten opzichte van burgerparticipatie in de opsporing?
- Wat is de gedragsintentie van de Marokkaanse gemeenschappen in Culemborg en Ede ten opzichte van burgerparticipatie in de opsporing?
- Welke verklaringen zijn er voor de kennis, de houding en de gedragsintentie van de Marokkaanse gemeenschappen in Culemborg en Ede ten opzichte van burgerparticipatie in de opsporing?

2.2 Afbakening & definiëring

In de volgende paragraaf volgt de afbakening en definiëring van diverse definities uit de probleemstelling en onderzoeksvragen.

Burgerparticipatie in de opsporing

Cornelissens (2010) hanteert de volgende definitie voor burgerparticipatie in de opsporing: *"Burgerparticipatie in de opsporing is een algemene term voor inspanningen die door de politie worden verricht om burgers te betrekken bij opsporingsactiviteiten, met als doel dat zij een bijdrage aan de opsporing leveren."* Een belangrijk onderscheid is te maken in burgerparticipatie in de opsporing en burgerparticipatie in de handhaving van de veiligheid. Volgens (Kop, van der Wal & Snel, 2012) kan deze laatste burgerparticipatievorm gezien worden als bestrijding en preventie van misdaad. Het verschil tussen burgerparticipatie in de opsporing en burgerparticipatie in de handhaving ligt in de reactieve of proactieve aard. Burgerparticipatie in de handhaving vindt plaats zonder dat er een specifiek misdrijf is gepleegd, het volgt meestal nadat er overlast is geconstateerd. Burgerparticipatie in de opsporing is reactief van aard, deze participatievorm geschiedt nadat het misdrijf gepleegd is.

Specifieker wordt in dit onderzoek met burgerparticipatie in de opsporing wordt in dit onderzoek bedoeld: het verkrijgen van getuigenverklaringen vanuit de Marokkaanse gemeenschappen ten opzichte van criminele activiteiten gepleegd door personen vanuit deze zelfde Marokkaanse gemeenschappen. Dit betekent dat anonieme vormen van burgerparticipatie in de opsporing niet onderzocht worden. Anonieme getuigenverklaringen worden immers in zeer beperkte mate toegestaan in het Nederlandse rechtssysteem.

Er zijn diverse middelen en methoden die worden ingezet voor het bewerkstelligen van burgerparticipatie in de opsporing. Door (Kop et al., 2012) worden de volgende methoden benoemd:

- De burgerinformant, burgerinfiltratie en burgerpseudokoop;
- Meld Misdad Anoniem.

Beide methoden zijn vooral gericht op (individuele) tipgevers. Meld Misdad Anoniem biedt een burger de mogelijkheid om anoniem melding te maken van misdrijven. De rol van burgerinformant, burgerinfiltratie en

burgerpseudokoop kan gezien worden als een burger die onder de regie van de politie en/of de officier van justitie informatie verstrekt, inwint of opsporingshandelingen verricht: het afnemen van goederen (Kop et al., 2012).

Een andere methode van burgerparticipatie in de opsporing betreft het openlijk inbrengen van informatie door de burger. Hiermee wordt bedoeld: het inbrengen van informatie door de burger zonder dat daar de directe regie van de politie en/of officier van justitie voor nodig is en/of zonder dat deze informatie anoniem wordt verstrekt. Het gebruik van de burger van de beschreven methoden is veelal naar aanleiding van een oproep van de politie. Middelen die de politie hanteert voor het openlijk inwinnen van informatie zijn onder meer (Cornelissens, 2010):

- Persberichten;
- Lokale en nationale televisie-uitzendingen;
- Websites;
- Twitter.

Bovenstaande middelen vallen allen onder openbare media. Het gebruik van deze openbare media is enkel toegestaan bij een specifieke categorieën van zaken (Kop et al., 2012).

‘Marokkanen’

Met de term ‘Marokkanen’ worden in dit onderzoek bedoeld: zowel de eerste -, de tweede - en de derde generatie Marokkaanse(-Nederlanders). De eerste generatie kenmerkt zich doordat deze groep personen geboren is in Marokko en gemigreerd is naar Nederland. De tweede generatie kenmerkt zich doordat deze groep personen geboren is in Nederland en waarbij een van de twee ouders van Marokkaanse herkomst is, hierdoor is de tweede generatie te definiëren als Marokkaanse-Nederlanders (De Boom, van Wensveen, Weltevrede, Hermus, Seidler & van San, 2011). De derde generatie Marokkaanse-Nederlanders bestaat uit personen geboren uit de tweede generatie. Voor de leesbaarheid van dit onderzoek werd in dit onderzoek gebruik gemaakt van de term(en) (eerste en/of tweede en/of derde generatie) Marokkaan of Marokkanen. In dit onderzoek betroffen ‘Marokkanen’ niet enkel personen met de Marokkaanse nationaliteit, met ‘Marokkanen’ worden in dit onderzoek personen van Marokkaanse herkomst bedoeld.

Marokkaanse gemeenschappen in Culemborg en Ede

Volgens Van Dale online (2014) is een definitie van gemeenschap: *“Groep mensen die iets gemeenschappelijks hebben”*. Deze definitie van gemeenschap wordt in dit onderzoek gehanteerd. De definitie die in dit onderzoek werd gehanteerd voor Marokkaanse gemeenschap in Ede is: de groep mensen die iets gemeenschappelijks hebben, namelijk: deze personen zijn woonachtig in Ede en zijn van Marokkaanse herkomst. Onderzoek van de Erasmus Universiteit (2011) naar de positie op de terreinen van onderwijs, arbeid en uitkering en criminaliteit van Marokkaanse Nederlanders in Ede beschreef de bevolkingssamenstelling van Ede per 1 januari 2010. Uit dit onderzoek bleek dat 2,1 procent van de bevolkingssamenstelling in Ede van Marokkaanse herkomst is. Dit betekent dat er in Ede per 1 januari 2010 2.314 bewoners van Marokkaanse herkomst zijn.

De definitie die in dit onderzoek werd gehanteerd voor Marokkaanse gemeenschap in Culemborg is: de groep mensen die iets gemeenschappelijks hebben, namelijk: deze personen zijn woonachtig in Culemborg en zijn van Marokkaanse herkomst. Van de in totaal 27.497 inwoners (per 1 januari 2010) van Culemborg zijn 6,9 procent van Marokkaanse herkomst, dit betekent dat 1.888 inwoners in Culemborg van Marokkaanse herkomst is (de Boom, van Wensveen, Weltevrede, Hermus, Seidler & van San, 2011).

Kennis, houding en gedragsintentie

De termen kennis, houding en gedragsintentie kunnen als volgt worden omschreven. In dit onderzoek werd onder het begrip kennis verstaan: het kennen van en het geheel dat iemand weet over een bepaald onderwerp. Met het begrip kennis werd in dit onderzoek de cognitieve component van een attitude bedoeld. Het begrip houding kan als volgt worden gedefinieerd: de manier van doen of de gedragslijn (Van Dale, z.d.).

Met het begrip houding wordt in dit onderzoek de affectieve component van een attitude bedoeld. De affectieve component van een attitude wordt door Katz (1960) beschreven als het gevoel ten opzichte van een attitude-object, variërend op de schaal van het houden van (positief) tot een afkeer hebben van (negatief). Het begrip gedragsintentie werd in dit onderzoek gedefinieerd als de conatieve component van een attitude. De conatieve component van een attitude werd door Ajzen & Fishbein (1977) omschreven als de intentie tot gedrag.

2.3 Methodieken

De onderzoeksmethoden voor dit onderzoek behelsden twee methodieken, namelijk:

- Literatuurstudie;
- Diepte-interviews.

2.3.1 Literatuurstudie

De bronnen voor de literatuurstudie bestonden uit wetenschappelijke publicaties, zowel in schriftelijk als in digitale vorm. Bij de zoektocht naar wetenschappelijke bronnen werd er gebruik gemaakt van de zoektermen:

- *Marokkaanse gemeenschap/Marokkaanse bevolkingsgroep/Marokkanen/Marokkaanse Nederlanders.*

En/of in combinatie met:

- *Burgerparticipatie;*
- *Communicatie/interculturele communicatie;*
- *Politie/opsporing/overheid;*
- *Attitude;*
- *Kennis/houding/gedrag.*

Deze zoektermen leverden diverse resultaten op in de vorm van wetenschappelijke artikelen, onderzoeken, reviews en dergelijken. Deze resultaten werden geanalyseerd en geselecteerd op bruikbaarheid voor dit onderzoek.² Als zoekmachine voor de zoektermen werd gebruik gemaakt van de online zoekmachine Google Scholar (<http://scholar.google.nl/>), daarnaast werd de online database van de mediatheek van de Politieacademie (<http://www.politieacademie.nl/mediatheek/>) en het PolitieKennisNet (PKN) geraadpleegd. Bij het raadplegen van deze mediatheek en het PKN werden de eerdergenoemde zoektermen gebruikt als trefwoorden.³ Een andere bron voor literatuur werd gezocht bij experts over het vraagstuk van Marokkaanse gemeenschappen, politie en burgerparticipatie in de opsporing. Tijdens diepte-interviews werd de respondent gevraagd naar aanvullende literatuur voor dit onderzoek.

Dit literatuuronderzoek bestond onder meer uit het bestuderen van publicaties van onder meer Dirk-Jan de Jong, Frank Bovenkerk, Frank van Gemert, Hans Werdmölder en Fleur Jurgens. Deze literatuur verhaalde vooral over de criminaliteitsproblematiek van Marokkaanse jongens en gaf slechts in beperkte mate achtergrondinformatie over de Marokkaanse gemeenschappen. Diverse publicaties omtrent de positie van de Marokkaanse arbeidsmigrant, het Marokkaanse gezin en de Marokkaanse cultuur gaven meer inzicht. Als aanvulling op dit geheel werden diverse beleidsstukken bestudeerd, waaronder twee publicaties omtrent de positie van Marokkanen in Culemborg en Ede.

2.3.2 Diepte-interviews

Er zijn diepte-interviews met diverse personen afgenomen. De diepte-interviews vonden plaats op een locatie die door de respondent werd bepaald. Het diepte-interview werd afgenomen aan de hand van een topiclijst.⁴ Deze topiclijst bevatte een aantal hoofdonderwerpen die besproken dienden te worden tijdens het diepte-

² In bijlage III is een lijst te vinden op basis van de gebruikte zoektermen.

³ Voor deze onderzoeksopzet is reeds enig literatuuronderzoek gedaan, een overzicht van de literatuur die gebruikt zal worden voor het onderzoek is te vinden in bijlage III.

⁴ Voor de volledig topiclijst wordt verwezen naar bijlage I.

interview. Deze topiclijst werd gebaseerd op het theoretische kader dat reeds in hoofdstuk 1.2 werd beschreven.

Het diepte-interview vond plaats op semigestructureerde wijze. Dit betekende dat de topiclijst leidend was tijdens het diepte-interview, maar dat de volgorde en diepgang van de topics heeft afgehangen van het verloop van het diepte-interview en de kennis van de respondent over de topics. De topiclijst heeft de compleetheid van de diepte-interviews geborgd. Een diepte-interview heeft voordelen waar het aankomt op diepgang. Bij de diepte-interviews werden de topics uit de topiclijst nauwkeurig en uitgebreid besproken. Deze onderzoeksmethode heeft als voordeel dat hierdoor ook persoonlijke en emotionele aspecten aan bod komen (Baarda, et al., 2013).

Een goede voorbereiding in de vorm van een literatuuronderzoek was zeer belangrijk bij deze interviewvorm. Volgens Baarda, van der Hulst en de Goede (2012) is het belangrijk om goed te kunnen luisteren en de juiste vragen te kunnen stellen. Vooral het stellen van goede vragen was van groot belang, omdat op deze manier het interview werd onderhouden en de diepgang geborgen werd. Tevens werd een algemenere topiclijst voorafgaand aan het diepte-interview verstuurd aan de respondent of werden de topics in ieder geval besproken met de respondent. Hierdoor was de respondent op de hoogte van de onderwerpen en kon de respondent, indien dit nodig is, aanvullende informatie verzamelen.

Experts

Tijdens dit onderzoek werd er binnen de politieorganisatie gesproken met:

- Twee wijkagenten in Ede die dagelijks vanuit hun werk- en woonomgeving te maken hebben met de Marokkaanse gemeenschappen;
- Een wijkagent in Culemborg en expert op het gebied van straatcultuur met ervaringen met de Marokkaanse gemeenschappen in verschillende steden;
- Een politieambtenaar in Gelderland-Zuid die belast is met de landelijke coördinatie van multiculturele vraagstukken;
- Een politieambtenaar van Marokkaanse herkomst die regelmatig optreedt als tussenpersoon tussen Marokkaanse gemeenschappen en de politie;

Er werd tevens gesproken met verschillende experts buiten de politieorganisatie:

- Een voormalig politieambtenaar van Marokkaanse herkomst die te boek staat als expert in multiculturele vraagstukken en multicultureel vakmanschap binnen de politie;
- Een politica uit Ede van Marokkaanse herkomst;
- Een wijkmanager in Ede met ervaring met Marokkaanse gemeenschappen in verschillende steden;
- Een welzijnswerker van Marokkaanse herkomst;
- Een Arabist en welzijnswerkster met veel ervaring met Marokkaanse gemeenschappen;
- Een expert op het gebied van veiligheid, een ambtenaar in Culemborg en hierdoor belast met criminaliteitsproblematiek binnen de Marokkaanse gemeenschappen;
- Een ervaringsdeskundige op het gebied van woongelegheden en in het bijzonder de Marokkaanse gemeenschappen in Culemborg.

Deze experts werden geselecteerd op basis van diversiteit betreffende werk- en sociale achtergronden. En vooral op basis van hun kennis van en ervaringen met Marokkaanse gemeenschappen, zowel landelijk als in Culemborg en Ede.

De samenstelling van de respondenten voor dit onderzoek kon een beperking zijn. Deze samenstelling vond onder meer plaats op basis van bereidwilligheid. Dit betekende dat enkel personen die wilden meewerken aan een diepte-interview werden geïnterviewd. Dit wilde niet zeggen dat de respondenten de meest voor de hand liggende personen waren. Werdmölder (2005) omschreef de Marokkaanse gemeenschap als een niet homogene gemeenschap waarin er geen vertegenwoordigende figuren aanwezig zijn. Ondanks deze

omstandigheden betekende dit niet dat er geen personen zijn die de heterogene Marokkaanse gemeenschappen kunnen omschrijven.

Een meting in de vorm van kwantitatief onderzoek had mogelijk een accurate en representatieve omschrijving kunnen geven van de attitude van de Marokkaanse gemeenschappen. De Marokkaanse gemeenschappen in Culemborg en Ede zijn al enkele jaren onderwerp van menig wetenschappelijk onderzoek met betrekking tot de problematiek van criminaliteit onder Marokkaanse jongens. Uit oriënterende gesprekken bleek dat de wens om mee te werken aan wederom een 'nieuw' onderzoek zeer beperkt zou zijn binnen de Marokkaanse gemeenschappen. Het feit dat dit onderzoek in opdracht van de politie werd uitgevoerd maakte de aantrekkelijkheid om mee te werken niet groter. Ondanks dit ontmoedigende gegeven is er getracht om personen binnen de Marokkaanse gemeenschappen te interviewen. Echter, afspraken werden niet nagekomen en contacten kwamen niet tot stand waardoor de interviews uitbleven. Uit de bevindingen van dit onderzoek bleek dit niet uniek te zijn, diverse wetenschappers waaronder Wermölder (1986) en Jurgens (2007) en diverse respondenten (J. Stans, persoonlijke communicatie, 25 juli 2013; anoniem, persoonlijke communicatie, 1 september 2014) bleken soortgelijke incidenten meegemaakt te hebben.

Generaliseerbaarheid

Vooraf werd geen maximum aantal respondenten bepaald. Dit is gaandeweg het onderzoek bepaald. De kwantiteit van diepte-interviews hing af van de verkregen informatie uit de diepte-interviews. Pas bij verzadiging van informatie per onderzoeksgroep zijn verdere diepte-interviews per onderzoeksgroep uitgebleven. Verzadiging wil zeggen dat de informatieverzameling pas stopte toen zich geen nieuwe informatie meer voordeed (Baarda et al., 2013). Door de constante vergelijking van informatie uit diepte-interviews per onderzoeksgroep werd op een gegeven moment duidelijk dat er geen nieuwe informatie meer binnen kwam, er was dus sprake van verzadiging.

Het onderzoek was gebonden aan de antwoorden van de respondenten, hierdoor kon er sprake zijn van enige subjectiviteit. Naar mate meer respondenten afzonderlijk soortgelijke informatie verstrekten is de mate van subjectiviteit afgenomen en is de generaliseerbaarheid toegenomen. De informatie verkregen uit deze diepte-interviews zorgde voor voldoende beantwoording van de te onderzoeken probleemstelling.

Door de vergelijking betreffende inzichten verkregen uit de diepte-interviews en het literatuuronderzoek kon nagegaan worden of de respondenten de te onderzoeken probleemstelling voldoende vertegenwoordigen. Dit onderzoek bekeek de probleemstelling vanuit meerdere hoeken. Door tijdens de diepte-interviews concrete vragen te stellen kon nagegaan worden of de respondenten in voldoende mate beschikten over de informatie die nodig was voor de generaliseerbaarheid van dit onderzoek. Het literatuuronderzoek was een andere controle op de informatie uit de diepte-interviews. De vergelijking tussen de informatie uit de diepte-interviews onderling, maar vooral de vergelijking tussen de informatie uit diepte-interviews en de informatie uit het literatuuronderzoek vergrootte het inzicht en zorgde voor de beantwoording van de probleemstelling.

2.4 Betrouwbaarheid & geldigheid

Volgens Baarda et al. (2013) wordt de 'trustworthiness' van een onderzoek bepaald door de mogelijkheid van het navolgen en controleren van de gezette methodologische stappen. Deze navolging en controleerbaarheid werd in dit onderzoek geborgd door de opname van diepte-interviews en het hanteren van de normen van de American Psychological Association voor het vermelden van en verwijzen naar bronnen. Hierdoor zijn de resultaten en conclusies te herleiden naar de originele bronnen.

De geldigheid van dit onderzoek werd bevorderd op verschillende manieren. Zo werden mogelijke vooronderstellingen van de onderzoeker betreffende de uitkomsten van dit onderzoek van te voren

uitgeschreven.⁵ Dit creëert bewustwording van mogelijke vooringenomenheid en zorgt ervoor dat er tijdens het afnemen van diepte-interviews goed gelet moest worden op de objectiviteit betreffende deze vooronderstellingen (Baarda et al., 2013).

Een andere methode die de geldigheid van dit onderzoek moest bevorderen was het onderhouden van een audit trail. Dit hield in dat er een logboek werd bijgehouden van wat er in het onderzoek werd gedaan en hoe en waarom er bepaalde keuzes werden gemaakt. Daarnaast kwam het raadplegen van betrokkenen, in de vorm van het versturen van een conceptversie van deze onderzoeksrapportage, de geldigheid van het onderzoek ten goede. Hierdoor konden mogelijke interpretaties en ideeën getoetst worden bij de betrokkenen.

De geldigheid van de onderzoeksresultaten geldt voor de steden Culemborg en Ede, dit onderzoek richtte zich enkel op de Marokkaanse gemeenschappen in deze twee steden. Wanneer er enige sprake van generaliseerbaarheid ten opzichte van andere Marokkaanse gemeenschappen in andere steden in Nederland zal zijn, kan dit worden gezien als bijvangst.

2.5 Mogelijke beperkingen

Samenstelling respondenten

De samenstelling van de respondenten kon gevolgen hebben voor de betrouwbaarheid van dit onderzoek. Idealiter zou de gehele populatie steekproefsgewijs onderzocht moeten worden. Dit bleek echter niet mogelijk, waardoor er gekozen werd voor het afnemen van diepte-interviews. Het was mogelijk dat de respondenten in onvoldoende mate het te onderzoeken probleem vertegenwoordigen, met als resultaat dat er geen harde uitspraken aan de hand van dit onderzoek mogelijk zijn. Daardoor was de keuze voor respondenten een mogelijke beperking voor de generaliseerbaarheid van dit onderzoek. Doordat dit onderzoek te betitelen viel als een exploratief onderzoek werd deze mogelijke beperking in enige mate ondervangen. Dit onderzoek had immers als doel het verkrijgen van inzicht in de attitudes van de Marokkaanse gemeenschappen in Culemborg en Ede ten opzichte van burgerparticipatie in de opsporing, evenals inzicht verkrijgen in mogelijke verklaringen van deze attitudes en dit gedrag.

Sociaal wenselijkheid

Sociaal wenselijkheid lag op de loer bij de diepte-interviews. Deze sociaal wenselijkheid in antwoorden kon leiden tot een vertekend beeld van de werkelijkheid. Door de diepte-interviews individueel af te nemen wordt er een veilige omgeving gecreëerd, dit is wenselijk wanneer het aankomt op onderwerpen waarbij sociaal wenselijkheid een rol kan spelen (Baarda, et al., 2013). Slechts één diepte-interview vond niet individueel plaats. Dit interview was het laatste diepte-interview uit de reeks, hierdoor kon eventuele sociaal wenselijkheid gefilterd worden op basis van eerdere inzichten.

Cultuur: gemeenschap versus individu

Cultuur is een moeilijk te meten begrip, volgens Pinto (2007) is cultuur een evoluerend systeem van waarden, normen en leefregels. Deze waarden, normen en leefregels zijn geldend voor een groep van mensen die zich lid voelen van hun groep. Doordat de cultuur wordt doorgegeven van generatie op generatie wordt deze geïnternaliseerd. Zoals Pinto stelt is er bij cultuur sprake van een groep van mensen, ofwel een gemeenschap, hierbij wordt er een algemene beschrijving gegeven van de algemeen geldende waarden, normen en leefregels van deze groep mensen. Met deze algemene beschrijving wordt er voorbijgegaan aan het individu.

Tijdens dit onderzoek vond er een generalisatie plaats van lokale, individuele en psychologische verschillen tussen individuen die onderdeel uitmaken van een gemeenschap. Deze generalisatie hield in dat er in dit onderzoek vanuit wordt gegaan dat de respondenten de te onderzoeken probleemstelling in voldoende mate

⁵ Voor de vooroordelen wordt verwezen naar bijlage II.

vertegenwoordigden. Met andere woorden: de respondenten beschikten over de kennis en ervaring die nodig was voor het (deels) beantwoorden van de probleemstelling.

De algemeenheid van het begrip cultuur gold als een beperking voor dit onderzoek. Hierdoor was er geen sprake van exacte wetenschap. Dit onderzoek richtte zich op de attitudes van de gehele gemeenschappen, niet de individuele attitudes van personen uit deze gemeenschappen. Van de respondenten werd dan ook verwacht om de "rode draad" binnen de gemeenschappen te herkennen en te omschrijven.

Gemeenschap: een sociologische beperking

Met de in dit onderzoek gehanteerde definitie van gemeenschap werd er een simplistische weergave van een groep personen geschetst. Met de gehanteerde definitie werd er voorbij gegaan aan mogelijke verschillen in herkomst. Hierdoor werd er in dit onderzoek geen onderscheid gemaakt tussen verschillende regio's of woongebieden in Marokko en mogelijke verschillen in cultuur tussen deze regio's en woongebieden.

Gemeenschap: een geografische beperking

Dit onderzoek richtte zich enkel op de Marokkaanse gemeenschappen in twee specifieke steden. Dit kon een mogelijke beperking zijn. Het kon mogelijk zijn dat deze gemeenschappen niet zijn ingekaderd door de stad waarin zij zich bevonden. Het was dus mogelijk dat de gemeenschappen groter waren dan de onderzochte doelgroep.

Subjectiviteit onderzoeker

Kwalitatief onderzoek kan worden beïnvloed door de subjectiviteit van de onderzoeker (Baarda et al., 2013). Deze valkuil kan zich met name uiten bij het afnemen van diepte-interviews en in mindere mate bij het interpreteren van de onderzoeksresultaten. Bij diepte-interviews moest gewaakt worden voor gesloten, suggestieve vragen. De vraagstellingen dienden open en niet-suggestief van aard te zijn. Een ander gevaar schuilde in de verwachtingen van de onderzoeker. Deze verwachtingen konden leiden tot het sturen van een diepte-interview in de richting die de onderzoeker vooraf had bepaald. Deze beperking kon ingeperkt worden door open vraagstellingen die waren opgesteld op basis van bewust na denken over suggestibiliteit. De onderzoeker diende elk interview open in te gaan.

3. ONDERZOEKSRESULTATEN

3.1 Inleiding

Beknopte geschiedenis van de migratie

De eerste Marokkaanse migranten in Nederland werden veelal geselecteerd op analfabetisme. Studies van sociaal geografen informeren de Nederlandse samenleving dat de Marokkaanse arbeidsmigrant overwegend afkomstig is uit agrarische en droge gebieden (Cottaar & Bouras, 2009; De Boer, 2009). Deze omstandigheden stimuleerde de Marokkaanse arbeidsmigrant in een trek naar elders, waaronder het voor hun onbekende Nederland (Cottaar & Bouras, 2009).

Volgens Cottaar & Bouras (2009) bestonden de eerste migranten uit mannen, de arbeidsmigratie startte grofweg in de jaren van 1962 tot 1973, maar de officiële arbeidsmigratie begon in 1969. Op 14 mei 1969 sloot Nederland een overeenkomst met Marokko over het werven van arbeiders. In eerste instantie zouden in 1969 ook Marokkaanse vrouwen gewerfd worden, een halfjaar later was deze intentie al van de baan. Marokkaanse meisjes kregen vanaf toen geen paspoort meer. De jaren zestig tot en met de midden jaren zeventig stonden in het teken van gezinshereniging. Hierdoor verschoof de focus betreft integratie langzamerhand naar het arbeidersgezin.

Vanaf de midden jaren zeventig waren het vooral studies die zich richtten op de socio-economische positie van Marokkanen. In deze tijd werd het beeld gecreëerd van de voormalige Marokkaanse arbeidsmigrant als slachtoffer van de moderne tijd. Vele jongeren zijn na gezinshereniging teleurgesteld in de realiteit van de Nederlandse samenleving. De vader blijkt in Nederland minder respect te genieten en minder welvarend te zijn dan in Marokko aanvankelijk werd gedacht. Ook de kleinere huisvesting in Nederland blijkt tegen te vallen, de ruimere huisvesting in Marokko bleek beter. In de jaren negentig werd de focus vooral gelegd op de sociale problemen die Marokkaanse jongens veroorzaakten (Werdmölder, 1985).

Wat zijn de Marokkaanse gemeenschappen in Culemborg en Ede? Uit de diepte-interviews en de literatuur bleek dat de Marokkaanse gemeenschappen in Culemborg en Ede veel op elkaar leken. Dit betreffende cultuur, samenstelling, achtergronden en woonomgeving. Dit betekent dat de Marokkaanse gemeenschappen veelal te plaatsen zijn in dezelfde samenstellingen als in het land van herkomst (Berragiy, persoonlijke communicatie, 1 mei 2014). Ook huisvesten deze gemeenschappen zich veelal in wijken waarin andere Marokkaanse gemeenschappen zich huisvesten. In Ede is dit voornamelijk de wijk Veldhuizen, in Culemborg is dit voornamelijk de wijk Terweijde.

De gemeenschappen

Als operationalisering werd er in de onderzoek gekozen voor de termen Marokkaanse gemeenschappen in Ede en Culemborg. Echter, deze operationalisering stuitte tijdens dit onderzoek op weerstand. Tijdens dit onderzoek werd duidelijk dat respondenten geen eensgezinde gemeenschap konden ontdekken binnen de in dit onderzoek gehanteerde onderzoekspopulatie. Blijkbaar werd deze operationalisering gezien als generaliserend oftewel iedereen over een kam scheren. Waar in dit onderzoek de gemeenschappelijke deler de Marokkaanse herkomst was, wilden respondenten niet meegaan in deze generalisering. Verschillende respondenten reageerden hierop door te stellen dat er geen sprake is van één Marokkaanse gemeenschap, maar van een groep van personen van Marokkaanse herkomst, onderverdeeld in verschillende gemeenschappen.

Een interessant gegeven gezien de eensgezindheid binnen deze gemeenschappen wanneer het aankomt op het behoudt van een voetbalclub in Culemborg (De Liefde, persoonlijke communicatie, 16 juni 2014) of de bouw

van een moskee in Ede (El Kaddouri, persoonlijke communicatie, 6 mei 2014). Ook staat dit haaks op de overtuiging binnen de politieorganisatie dat ‘ze’ elkaar niet verraden. Desalniettemin is dit gegeven interessant om mee te nemen in de culturele aspecten die een rol spelen binnen dit onderzoek. Volgens verschillende respondenten sluiten de verschillende Marokkaanse gemeenschappen de gelederen wanneer Marokkanen slecht in het nieuws komen. Volgens Werdmölder (2005) is dit de gesloten binnenwereld van de Marokkaanse gemeenschappen en volgens Pinto (2007) is dit de collectivistische aard van een fijnmazige cultuur. Dit slachtofferschap dat wordt aangenomen vanuit de Marokkaanse gemeenschappen wordt onder meer uitgelegd door Cottaar & Bouras (2009): “(...) is de voortdurende angst van Marokkanen in Nederland om ongunstig in het nieuws te komen. (...) De eeuwige strijd tegen het negatieve beeld over Marokkanen in de publieke opinie. Ideeën die lijken te zijn verhard tot een stigmata. Een overbekende reactie daarop is vooral hun slachtofferschap te accentueren (...)” (p. 12). Het is deze stigmatisering van etnische groeperingen die ervoor zorgt dat onderzoeken naar bepaalde etnische groeperingen nog altijd politiek gevoelig liggen (Jurgens, 2007; Werdmölder, 2005). Om weerstand te voorkomen is er daarom gekozen om de prozaïsche generalisatie van De Boer (2007) uit ‘Marokkaan in Nederland Hollander in Marokko’ te hanteren: “Allemaal mensen met een eigen gezicht, maar ook met iets gemeenschappelijks: een oorsprong in een land hier ver vandaan.” (p. 7).

3.2 Attitude: de cognitieve component

De eerste vraagstelling van dit onderzoek richtte zich op het kenniselement van een attitude: wat weten de Marokkaanse gemeenschappen van burgerparticipatie in de opsporing? Dit kenniselement wordt beïnvloed door een veelheid aan factoren. Zo speelt de factor interculturele communicatie een grote rol in de wijze waarop kennis wordt geïnterpreteerd. Het kenniselement van een attitude kan onderverdeeld worden in de kennis zelf en de wijze waarop de kennis wordt opgedaan. Bij dit laatste aspect speelt het kader waarin de kennis wordt opgenomen een grote rol en ook de wijze waarop de attitude-object communiceert (Pinto, 2007). Communicatie vraagt om een zender, een boodschap, een medium en een ontvanger (Shannon & Weaver, 1949). Belangrijk is om na te gaan of de boodschap, het medium en de ontvanger op elkaar aansluiten. In deze paragraaf wordt uitgelicht hoe dit kader er bij de Marokkaanse gemeenschappen in Culemborg en Ede uitziet en wat de kennis van deze gemeenschappen is van burgerparticipatie in de opsporing en de politie als initiator van de vraag om deze burgerparticipatie.

3.2.1 De zender

De politie in het land van herkomst

De eerste generatie Marokkanen in Nederland nam de kennis mee die het had van de politie in Marokko. Uit de diepte-interviews bleek dat de politie in Marokko een andere positie had ten opzichte van de burgers dan de positie van de Nederlandse politie. Waar het in Nederland een dienende politie betreft, betrof het in Marokko een ‘police force’. In Marokko dient de politie de wet; in Nederland dient de politie de burger. In Marokko was corruptie en machtsmisbruik van de politie aan de orde. De eerste generatie Marokkanen in Nederland was gewend om de politie niet te vertrouwen. Zo stelt El Manounzi (2001) dat binnen verschillende geledingen in de Marokkaanse samenleving de politie wordt geassocieerd met corruptie en repressieve optredens met overmatig en onrechtmatig geweld tegen verschillende groepen. Tevens stelde El Manounzi dat de politie in Marokko de veiligheid en orde niet kan handhaven.

De Marokkaanse gemeenschappen hebben moeite met de rol van de politie in de Nederlandse samenleving, zo bleek uit de diepte-interviews. ‘Die pet past ons allemaal’ of ‘De politie is je beste kameraad’, twee voorbeelden van slogans die de politie hanteerde in de afgelopen decennia. Het zijn ook direct twee voorbeelden van hoe tegenstrijdig de politie kan overkomen op andere culturen. Rachid Berragiy, een voormalig opsporingsambtenaar die na 17 jaar vertrok bij de politie om zich te specialiseren in multiculturele vraagstukken en diversiteit was van mening dat de politie helemaal niet je vriend is: “Ik geef mijn vrienden

geen bekeuring.” Een vriend binnen de Marokkaanse gemeenschap is conflict vermijdend en loyaal aan de gemeenschap, een vriend zal zich niet afzetten tegenover anderen binnen de gemeenschap (R. Berragiy, persoonlijke communicatie, 1 mei 2014).

De Marokkaanse gemeenschappen zijn vanuit hun cultuur en historie gewend aan een politie die gezag uitstraalt en duidelijk acteert. De rol van de Nederlandse politie is verwarrend. Wijkagenten zijn meestal vriendelijk, terwijl de politieagenten van de noodhulp in sommige gevallen bot zijn. Een verklaring voor deze verschillende rollen is eenvoudig te omschrijven, de aard van het werk bepaald veelal de toon van de communicatie en de actie. Desalniettemin zorgt het voor onduidelijkheid, onduidelijkheid die er in Marokko niet was (R. Berragiy, persoonlijke communicatie, 1 mei 2014).

De samenleving in Marokko is autoritair van aard. De regels zijn duidelijk en burgers weten wat er van ze verwacht wordt. Hierdoor is er sprake van een externe/extrinsieke motivatie. Er wordt de burger van buitenaf opgelegd wat het moet doen en wat het niet moet doen. In Nederland is dit anders, hier worden het maken van eigen keuzes, zelf verantwoordelijkheid nemen en eigen initiatief verwacht van de burger (Jurgens, 2007). Sterker nog: er wordt gevraagd om mee te denken en de ogen te zijn van de politie. Dat is ten slotte een vrije vertaling van de definitie van burgerparticipatie in de opsporing.

Een ander aspect dat niet over het hoofd gezien mag worden is de positie van Marokkaanse Berbers ten opzichte van de overheid. Marokkaanse migranten waren veelal afkomstig uit het Rif gebergte. De geschiedenis van de Berber volkeren wees uit dat zij zich altijd verzet hebben tegen de Arabische regering in de 20^e eeuw tegen het Franse protectoraat (Cottaar & Bouras, 2009; De Boer, 2009). Deze positie ten opzichte van de overheid is nog steeds terug te zien binnen de Marokkaanse gemeenschappen in onder meer Culemborg en Ede zo bleek uit de diepte-interviews. Deze positie lijkt resistent tegen tijd en verandering.

Opvoeding van de ouders

Marokkaanse ouders krijgen weinig tot geen nieuwe kennis over de politie verstrekt uit rechtstreekse bronnen zo blijkt uit de diepte-interviews. Het is veelal via tussenkomst van de kinderen dat de ouders kennis opdoen over de politie. Dit is logisch gezien het feit dat de ouders nagenoeg geen gebruikmaken van de media die informatie over de politie verspreidt of waarvan de politie rechtstreeks gebruikmaakt voor communicatie. Uit de diepte-interviews bleek dat de informatie die de kinderen of jongeren over de politie verstrekken niet erg rooskleurig is. Marokkaanse jongens worden vaak slachtoffer van onwillekeurige staande houdingen en/of onjuiste bejegening van de politie (R. Berragiy, persoonlijke communicatie, 1 mei 2014; C. El Kaddouri, persoonlijke communicatie, 6 mei 2014). Daarnaast bestaat er een groep die onderdeel uitmaakt van de criminele Marokkaanse jongens, deze jongens zullen geen positieve informatie communiceren over de politie, zo blijkt uit diverse diepte-interviews. Daarnaast is er de door Smelt (2010) benoemde straatwaarheid, waarin de politie vooral in kwaad daglicht wordt gesteld en de jongens van de straat als helden.

3.2.2 Het medium

‘Spoorloos voor Marokkanen’

Er worden enkele communicatiemiddelen ingezet ten behoeve van burgerparticipatie in de opsporing. De televisie, de krant, het internet en sociale media zijn de voornaamste communicatiemiddelen die de politie hanteert om burgers aan te zetten tot burgerparticipatie. Wanneer het medium televisie betreft, zoals in het geval van Opsporing Verzocht, is het van belang om na te gaan of Opsporing Verzocht een geschikt medium is om de ontvanger, de doelgroep, te bereiken (Kop, van der Wal, & Snellen, Opsporing Belicht, 2012).

Uit de diepte-interviews bleek dat de Marokkaanse gemeenschap bekend is met Opsporing Verzocht als communicatiemiddel ten behoeve van burgerparticipatie in de opsporing. Al werd wel vermeld dat er verschil in kennis bestaat tussen de verschillende generaties. De eerste generatie Marokkanen is niet bekend met

Opsporing Verzocht zo bleek uit de diepte-interviews. De tweede generatie echter wel, de derde generatie bekijkt de uitzendingen via het internetkanaal YouTube. Rachid Berragiy grapte (persoonlijke communicatie, 1 mei 2014): “Opsporing Verzocht wordt ook wel het ‘Spoorloos voor Marokkanen’ genoemd,” naar het televisieprogramma waarin verloren familieleden worden opgespoord. Het Edese raadslid Charifa El Kaddouri, zelf een tweede generatie Marokkaan, vertelde dat ze het kijken van Opsporing Verzocht pijnlijk vond en dat ze het verdrietig vond om te zien hoe Marokkaanse jongens ontspoorde (El Kaddouri, persoonlijke communicatie, 6 mei 2014). El Kaddouri was van mening dat de Marokkaanse gemeenschappen wel degelijk op de hoogte zijn van televisieprogramma’s als Opsporing Verzocht, maar dat het te pijnlijk wordt bevonden om te kijken en dat er ook sprake is van de *andere kant op kijken*. Dit laatste aspect is kenmerkend voor de schaamtecultuur en het conflict vermijdende en reputatie beschermende van een fijnmazige cultuur (Pinto, 2007; Hofstede, 1994).

Uit de diepte-interviews bleek dat de televisie binnen de Marokkaanse gemeenschappen niet zozeer staat afgestemd op de Nederlandse omroepen. Behalve soapseries zijn het vooral de Marokkaanse televisieprogramma’s die bekeken worden via de schotel. De Nederlandse televisie biedt teveel taboes voor de Marokkaanse gemeenschappen waar het aankomt op televisiekijken in de woonkamer. Rachid Berragiy is de volgende mening toegedaan (persoonlijke communicatie, 1 mei 2014): “Seksscènes en programma’s als ‘Adam zoekt Eva’ passen niet binnen de normen en waarden van de Marokkaanse gemeenschappen.”

Uit de diepte-interviews kan geconcludeerd worden dat het medium televisie niet geheel aansluit op de doelgroep wanneer het gaat om het oproepen van getuigen, er wordt ofwel niet gekeken omdat men er niet mee bekend is (vooral de eerste generatie), ofwel omdat men het pijnlijk vindt, zich schaamt of de andere kant opkijkt (tweede generatie) en het is zelfs zo dat er gekeken wordt omdat het spannend of vermakelijk is (derde generatie).

Multimediale vraag naar getuigen

Andere media zijn social media, zoals Twitter en Facebook. “De politie is goed bezig met social media” aldus Anneke de Liefde, wijkmanager in Culemborg en voormalig wijkagente en bekend met Marokkaanse gemeenschappen in verschillende steden. Maar in hoeverre de inzet van internet en sociale media de Marokkaanse gemeenschappen bereikt is ze minder te spreken (persoonlijke communicatie, 16 juni 2014). Aart de Zeeuw, landelijk coördinator expertgroepen multicultureel vakmanschap bij de politie, is van mening dat de Marokkaanse gemeenschappen niet bereikt worden met oproepen in de media. “De krant wordt amper gelezen en met Twitter en andere sociale media zijn de eerste en tweede generatie Marokkanen niet of nauwelijks bekend.” (De Zeeuw, persoonlijke communicatie, 26 mei 2014).

Uit de diepte-interviews kan geconcludeerd worden dat communicatie via kanalen als sociale media, internet en gedrukte pers niet bekend is of dat het onvoldoende bekend is om de doelstelling van de communicatie te bereiken. Er mag afgevraagd worden of de huidige communicatie van de politie überhaupt wel gericht is op het verkrijgen van getuigen binnen de Marokkaanse gemeenschappen; is er sprake van doelgroepgerichte communicatie wanneer de middelen niet zijn afgestemd op de doelgroep?

3.2.3 De boodschap

Oproep aan getuigen

Met burgerparticipatie in de opsporing wordt vaak de boodschap verkondigd dat er getuigen nodig zijn in opsporingsonderzoeken van de politie. Deze boodschap is volgens onder meer Berragiy (persoonlijke communicatie, 1 mei 2014), El Kaddouri (persoonlijke communicatie, 6 mei 2014) en Marouan (persoonlijke communicatie, 4 juni 2014) bekend bij de Marokkaanse gemeenschappen. “In Marokko werden burgers ook gevraagd om getuigenverklaringen af te leggen,” aldus Ahmed Marouan. Het verschil zitten in de intrinsieke en extrinsieke motivatie om deze verklaring af te leggen zo bleek uit de diepte-interviews. Waar het in Marokko

vanwege de autoritaire methode van optreden extrinsiek werd opgelegd, is het in Nederland dat de getuige zelf dient te reageren op de oproep aan getuigen.

Interculturele communicatie

Dit vraagstuk kon niet beantwoord worden zonder de geschiedenis en de cultuur van de Marokkaanse migranten in Nederland te bestuderen. “Cultuur programmeert ook de wijze waarop de informatie wordt verwerkt en opgeslagen” (Werdmölder, 2005, p. 56). De diepte-interviews wezen eveneens uit dat cultuur een grote rol speelt in de wijze waarop de Marokkaanse gemeenschappen in Culemborg en Ede kennis vergaren en interpreteren, maar hoe ziet het culturele erfgoed van de Marokkaanse gemeenschappen in Nederland er nu eigenlijk uit?

Pinto (2007) stelt dat communicatie tussen Nederlanders en Marokkanen intercultureel van aard is. De Marokkaanse cultuur is fijnmazig van aard, dit houdt in dat eer, een goede naam, het behagen van de groep en primaire behoeften de meest voornaamste normen en waarden zijn. Zelfontwikkeling, erkenning, acceptatie, zekerheid en primaire behoeften zijn de belangrijkste normen en waarden van de Nederlandse, grofmazige cultuur. Dit betekent dat er verschillen zijn tussen de normen en waarden van de Marokkaanse en de Nederlandse cultuur.

Deze verschillen in normen en waarden zijn te vertalen naar twee termen: individualistisch en collectivistisch. De Nederlandse cultuur is individualistisch van aard, terwijl de Marokkaanse cultuur collectivistisch van aard is. Kenmerkend voor een collectivistische cultuur is: een individu stelt zich loyaal op ten opzichte van de groep, deze individu zal conflicten binnen de groep vermijden en zal de groepsreputatie beschermen (Pinto, 2007; Hofstede, 1994). In een individualistische cultuur redeneert en communiceert een individu vanuit wat hij of zij belangrijk vindt en dus niet vanuit de groep (Pinto, 2007). Deze normen en waarden en verschillen in cultuur en in communicatie zijn een belangrijke factor in de wijze waarop kennis vergaard en geïnterpreteerd wordt in de Marokkaanse gemeenschappen.

Rachid Berragiy (persoonlijke communicatie, 1 mei 2014) sprak tijdens het diepte-interview over de schaamte- en schuldcultuur. Deze twee culturen zijn naadloos in te voegen in de termen collectivisme en individualisme. De Marokkaanse cultuur is een schaamtecultuur, waarbij de groepsdruk enorm is. Het behagen van de groep en het zorgdragen voor een sterk collect geheel zijn binnen de schaamtecultuur belangrijk. De schaamtecultuur wordt door Werdmölder (2005) de façadecultuur genoemd, binnen deze cultuur is het een kunst om (compromitterende) zaken binnenshuis te houden. “Er is sprake van twee werelden. De besloten binnenwereld en de kritische buitenwereld.” (Werdmölder, 2005, P. 92). De besloten binnenwereld kenmerkt zich door autoriteit, schaamte, zwijgen en harde botheid, terwijl naar buiten toe een publieke façade wordt gehouden van trots op de herkomst, verbondenheid (met de eigen stam) en de goede naam van de familie.

De communicatie ten behoeve van burgerparticipatie in de opsporing is onder meer gericht op het verkrijgen van getuigen. Deze communicatie is gestaafd op de normen en waarden van de Nederlandse, grofmazige cultuur en daarom sluit de communicatie niet goed aan op de normen en waarden van de fijnmazige cultuur van de Marokkaanse gemeenschappen. Met de oproep aan getuigen vanuit de Marokkaanse gemeenschappen wordt voorbijgegaan aan de besloten binnenwereld en de kritische buitenwereld.

Multiculturele communicatie

Uit diverse onderzoeken (De Jong, 2007; Werdmölder, 2005; et al.) bleek er binnen de Marokkaanse gemeenschappen verschillende culturen te bestaan. De straattaal en het spel op straat werd eerder beschreven, deze aspecten maken onderdeel uit van de straatcultuur. Deze cultuur wordt vooral buitenshuis uitgedragen door Marokkaanse jongens. Er is dus niet enkel sprake van interculturele communicatie tussen de politie en de Marokkaanse gemeenschappen, er is sprake van multiculturele communicatie. Hetgeen de

communicatie bemoeilijkt en zorgt voor een moeilijke informatieoverdracht tussen de politie als attitude-object en de Marokkaanse gemeenschappen.

3.2.4 Conclusie

Aan de hand van de diepte-interviews en de literatuur kan geconcludeerd worden dat het niet voor de hand ligt voor de Marokkaanse gemeenschappen om gehoor te geven aan de kritische buitenwereld. Door gehoor te geven aan deze oproep kunnen conflicten ontstaan in de besloten binnenwereld. Een andere factor kan gezocht worden in schaamte, door toe te geven dat er een probleem is kan de reputatie van de groep geschaad worden.

Aan de hand van dit onderzoek kan geconcludeerd worden dat het kenniselement van de attitude van de Marokkaanse gemeenschappen ten opzichte van burgerparticipatie in de opsporing niet rooskleurig is. De kennis is veelal beperkt waar het gaat om de rol van de politie in de Nederlandse maatschappij. Deze rol is in de ogen van de Marokkaanse gemeenschappen ambigu. De verbanden tussen de verschillende aspecten zijn als volgt te leggen: de kennis van de zender is gekleurd. De gekleurde zender, de politie, behoort tot de kritische buitenwereld. De kritische buitenwereld gebruikt niet de juiste middelen om de Marokkaanse gemeenschappen te bereiken en per slot van rekening is de boodschap niet gestaafd op de normen en waarden van de gemeenschappen. Binnen deze gemeenschappen is de volgorde: eerst het collectief. Bij het 'klikken' vanuit dit collectief richting de kritische buitenwereld wordt dit collectief geschaad.

3.3 Attitude: de affectieve component

De tweede vraagstelling van dit onderzoek was: Wat is de houding van de Marokkaanse gemeenschappen in Culemborg en Ede ten opzichte van burgerparticipatie in de opsporing? Deze houding is de affectieve component van een attitude en richt zich op gevoelens en emoties zoals vertrouwen en wantrouwen, maar ook op aspecten zoals slachtofferschap. In deze paragraaf wordt antwoord gegeven op de genoemde onderzoeksvraag. Er wordt uitgelicht hoe de houding van de Marokkaanse gemeenschappen ten opzichte van burgerparticipatie in de opsporing en de politieorganisatie eruit ziet.

3.3.1 Vertrouwen in de politie

De houding van de Marokkaanse gemeenschappen ten opzichte van de politie is zorgwekkend te noemen. Charifa el Kaddouri (persoonlijke communicatie, 6 mei 2014): "De politie zal moeten investeren in de relatie met de Marokkaanse gemeenschappen in Ede." Uit diverse diepte-interviews blijkt dat de Marokkaanse gemeenschappen weinig vertrouwen hebben in de politie. Een deel van het probleem ligt in de opleiding van een politieambtenaar volgens Rachid Berragiy (persoonlijke communicatie, 1 mei 2014). In Nederland wordt het moeilijkste deel van het politiewerk vervuld door de politieambtenaren met het minste ervaring: de aspirant politieagent. "De beste politieambtenaren zitten binnen," aldus Berragiy. De opleiding tot Nederlandse politieambtenaar is ingericht met een groot praktijkgedeelte, in dit praktijkgedeelte doet de aspirant ervaring op in het publieke domein. Het is in dit publieke domein waar de aspirant en de Marokkaanse jongere kennismaakt (R. Berragiy, persoonlijke communicatie, 1 mei 2014). In dit publieke domein wordt het 'spel' gespeeld volgens Patrick Smelt (persoonlijke communicatie, 28 augustus 2013), wijkagent in Culemborg en specialist in jeugdgroepen.

Het spel bestaat uit contacten tussen een jongere en een politieambtenaar en in dit spel wordt er door de jongere gebruik gemaakt van verbale toespelingen, grapjes, treiterig gedrag en in sommige gevallen agressieve bejegening. De jongere wil hiermee uittesten hoever hij of zij kan gaan, daarnaast heeft het een statusverhogende werking voor hem of haar in de jongerengroep (Smelt, 2010). Rachid Berragiy: "Een aspirant die net op de politieacademie komt kijken weet hier geen raad mee. De huidige politieopleiding besteedt te weinig aandacht aan dit aspect van het politiewerk. Veel aspiranten zijn van Nederlandse komaf en hebben

vanuit hun eigen leven geen ervaring met de straatcultuur. Marokkaanse jongens daarentegen zijn erg goed in dit straatspel.” (persoonlijke communicatie, 1 mei 2014).

Niet adequaat reageren op dit spel kan leiden tot een vermindering in de relatie tussen de politie en de Marokkaanse gemeenschap. Het is immers de jongere die in de buurt gaat vertellen over zijn ‘overwinning’ op de politie, Patrick Smelt noemde dit de ‘straatwaarheid’ (persoonlijke communicatie, 28 augustus 2013). Volgens Smelt moet de politie investeren in de informatievoorziening van de Marokkaanse gemeenschappen. Door aan te geven dat de ‘straatwaarheid’ niet de ‘echte waarheid’ is kan de houding worden veranderd. Het adequaat om kunnen gaan met de verschillende culturen, waaronder de fijnmazige cultuur van de Marokkaanse gemeenschappen en de straatcultuur van sommige Marokkaanse jongens, behoort tot het pakket van een politieprofessional vinden Aart de Zeeuw (persoonlijke communicatie, 26 mei 2014) en Rachid Berragiy (persoonlijke communicatie, 1 mei 2014).

De huidige negatieve houding ten opzichte van de politie wordt enorm beïnvloed door discriminatie en onwillekeurige acties zo blijkt uit gesprekken met Charifa el Kaddouri en Rachid Berragiy. El Kaddouri noemde een voorbeeld waarbij haar eigen broertje slachtoffer werd van onjuiste bejegening van de politie: “Mijn broertje was samen met een groep autochtone jongens op straat bezig met vuurwerk. De politie bekeurde hem als enige, dat terwijl hij nog geen vuurwerk had afgestoken.” Tijdens gesprekken met Berragiy en El Kaddouri verhalen beiden over surveillanceacties van de politie waarbij vooral op Marokkaanse jongens wordt gelet.

Aart de Zeeuw houdt zich als landelijk coördinator bezig met de ontwikkeling van multicultureel vakmanschap bij politieambtenaren. De Zeeuw doet dit echter niet vanuit de opleiding van aspiranten, deze opleiding wordt verzorgd door de politieacademie. Volgens Berragiy en El Kaddouri kan de politieacademie meer doen aan de opleiding tot multiculturele politie professional.

3.3.2 Criminaliteitsproblematiek

Zowel Berragiy (persoonlijke communicatie, 1 mei 2014) als El Kaddouri (El Kaddouri, persoonlijke communicatie, 6 mei 2014) is van mening dat er een probleem is met criminaliteit onder Marokkaanse jongens. Thijs Binneveld, als ambtenaar deels verantwoordelijk voor de veiligheidsbeleid van de stad Culemborg, was van mening dat de Marokkaanse gemeenschappen de problematiek van hun jongeren niet onderkennen of zelfs ontkennen wat leidt tot het aannemen van de slachtofferrol. Deze eerdergenoemde slachtofferpositie beïnvloedt de houding ten opzichte van de politie (persoonlijke communicatie, 18 juni 2014).

In Nederland kan een vader waarvan de zoon crimineel gedrag vertoont zich verweren met opmerkingen als de politie discrimineert of de rechter is niet eerlijk. In Marokko kunnen dergelijke verweren niet gebruikt worden, deze verweren gelden in Marokko als beledigend ten opzichte van de autoriteit (Wermölder, 2005). Hierdoor kunnen de Marokkaanse gemeenschappen ervoor kiezen om het probleem van criminaliteit binnen hun eigen gemeenschappen te ontkennen en het probleem verleggen door de politie discriminerend te noemen. Volgens Binneveld zal dit afweringsmechanisme het oplossen van het probleem van criminaliteit onder Marokkaanse jongens in de weg blijven staan. Dit afweringsmechanisme is eenvoudig te herleiden naar de schaamtecultuur waarover in de literatuur werd geschreven: ontkenning voorkomt schaamte (De Jong, 2007; Wermölder, 2005).

Uit de bevindingen van dit onderzoek blijkt dit niet te gelden voor de gehele gemeenschap(en). Wermölder (2005, 1990), Van Gemert (1998), Pels (1998) en Jurgens (2007) en meerdere respondenten benadrukten dat het bij veel Marokkaanse gezinnen helemaal niet bekend is wat de zonen op straat doen. Zo beschreef Jurgens (2007) het gebrek aan controle op Marokkaanse jongens in haar bekritiseerde boek ‘het Marokkanendrama’. Zowel Jurgens (2007) als Berragiy (persoonlijke communicatie, 1 mei 2014) verhaalden over het verschil tussen zonen en dochters binnen Marokkaanse gezinnen. Dit verschil uit zich in controle: waar de dochters veel in de

gaten worden gehouden door de gemeenschappen, worden de zonen dit niet, blijkt de strekking van het verhaal.

3.3.3 Betrokkenheid

De fijnmazige cultuur van de Marokkaanse gemeenschappen staat haaks op de grofmazige cultuur van de Nederlandse maatschappij. Is er dan sprake van polarisatie? In hoeverre voelen de Marokkaanse gemeenschappen zich betrokken binnen de Nederlandse maatschappij? Dit is een vraagstuk dat een onderzoek vereist op zich. Toch kan betrokkenheid niet los gezien worden van participatie. Tijdens het afspraken maken voor diepte-interviews kwam deze betrokkenheid veelvuldig aan bod. Immers, dit onderzoek vraagt om betrokkenheid van respondenten. Het 'ja' zeggen, maar 'nee' doen voerde de boventoon. Ditzelfde geluid was te horen bij de wijkagent van Ede (J. Stans, persoonlijke communicatie, 25 juli 2013). De wijkagent sprak dat er verschillende malen toezeggingen werden gedaan, maar wanneer puntje bij paaltje kwam werd de afspraak niet nagekomen.

Een welzijnswerker en Arabist die anoniem wenste te blijven verhaalde over een soortgelijke situatie. De aanleiding waren voorvallen met een tweetal Marokkanen. Zij besprak de voorvallen met haar beste vriendin die van Marokkaanse herkomst is. "Het 'ja' zeggen en 'nee' doen is puur vanwege onverschilligheid. Onverschilligheid voortvloeiende uit onvoldoende verantwoordelijkheidsbesef, maar eerder nog iets wat in de volksaard lijkt te zitten volgens mijn beste vriendin," aldus de respondent (persoonlijke communicatie, 1 september 2014).

De respondent nuanceerde haar uitspraak door te stellen dat de toepassing van gedrag alleen kan voorvallen wanneer dit gedrag ook is aangeleerd. Je kunt immers niet doen wat je niet kunt. Het 'ja' zeggen maar vervolgens niets doen is volgens haar te herleiden naar de Marokkaanse, fijnmazige cultuur. De respondent: "Zeggen dat je iets niet gaat doen, creëert gezichtsverlies bij de ander en schaamte bij 'de' Marokkaan." Het verder kijken dan het eigen belang is volgens de respondent geen aangeleerd gedrag binnen de Marokkaanse gemeenschappen. Uit de diepte-interviews en de literatuur blijkt dat het collectivisme van de Marokkaanse gemeenschappen leidend is voor de houding ten opzichte van de kritische buitenwereld.

Een andere respondent (persoonlijke communicatie, 1 september 2014), een welzijnswerker van Marokkaanse afkomst, vertelde dat buiten de gesloten binnenwereld treden veelal afstand creëert tot diezelfde binnenwereld: "Het klopt wel dat zodra je je (als Marokkaan) kritisch opstelt ten opzichte van de Marokkaanse gemeenschappen je eigen positie binnen deze gemeenschappen verandert." Deze positieverandering is vaak niet positief; roddel en achterklap, mogelijke uitsluiting of erger behoren tot de consequenties. De betrokkenheid ligt binnen de eigen gemeenschappen, het hechte collectief is hierin leidend zo bleek uit diverse interviews.

3.3.4 Conclusie

De houding van de Marokkaanse gemeenschappen ten opzichte van burgerparticipatie in de opsporing is zorgwekkend. Er kan geconcludeerd worden dat er de affectieve component van de attitude van de Marokkaanse gemeenschappen negatief te noemen is. Het historische wantrouwen in de politie, de continue botsing met de politie in de eigen gemeenschappen en het collectivisme van de Marokkaanse gemeenschappen ten opzichte van negatieve beeldvorming zorgen voor deze negatieve houding ten opzichte van burgerparticipatie in de opsporing.

De verbanden tussen het vertrouwen in de politie, de betrokkenheid bij de gesloten binnenwereld, de onbetrokkenheid bij de kritische buitenwereld en het ontkennen van de criminaliteitsproblematiek bij Marokkaanse jongens zijn eenvoudig uit te leggen. De Marokkaanse gemeenschappen hebben een slecht beeld van de politie; de politieorganisatie voert controles uit op de kinderen uit de gemeenschappen, het tast de eer van de gemeenschappen aan. Hierdoor sluiten de gelederen van de Marokkaanse gemeenschappen waardoor

de kritische buitenwereld wordt buitengesloten. Hierdoor is de betrokkenheid vooral gericht op de eigen eer en de eigen gemeenschappen: de gesloten binnenwereld.

3.4 Attitude: de conatieve component

De derde vraagstelling richtte zich op de conatieve component van een attitude, met andere woorden: de gedragsintentie tot een attitude-object. Verschillende aspecten spelen een rol bij gedragsintentie? Het pragmatische aspect: is het zinvol en wat zijn de consequenties? Het praktische aspect: hoe is het te doen? (Schreuder Peters & Boomkamp, 2004). In deze paragraaf wordt uitgelicht hoe dit conatieve componenten van de Marokkaanse gemeenschappen in Culemborg en Ede eruit ziet ten opzichte van de het attitude-object: de politie en burgerparticipatie in de opsporing.

3.4.1 Onmacht

De Marokkaanse gemeenschappen willen wel, maar kunnen niet is de mening van enkele respondenten uit de diepte-interviews. Deze onmacht is ook te zien in het werk dat wijkmanager Anneke de Liefde uitvoert. De Liefde (persoonlijke communicatie, 16 juni 2014) vertelde dat ze bij haar werkzaamheden geregeld afspraken maakt met personen uit de Marokkaanse gemeenschappen. Toch merkte ze dat de afspraken makkelijk gemaakt werden, maar de navolging van deze afspraken bleek een ander verhaal: “Het blijkt lastig te zijn om goede afspraken te maken.” Ahmed Marouan van de politie Utrecht grapte hierover (persoonlijke communicatie, 4 juni 2014): “Je kunt geen afspraken maken met Marokkanen.” Hij kwam direct terug op zijn grapje door te zeggen dat dit wel mogelijk is. Het gaat erom om de juiste personen te benaderen als contactpersoon en met deze personen samen te werken. Echter, de Marokkaanse gemeenschap is in geen geval te beschouwen als een homogene gemeenschap die door enkele personen vertegenwoordigd kan worden (Werdmölder, 2005). Dit bemoeilijkt de participatie van de Marokkaanse gemeenschappen. Desalniettemin zag Marouan mogelijkheden betreffende participatie door de groeiende onrust binnen de Marokkaanse gemeenschappen vanwege Syrië-gangers. Een bijeenkomst vanuit de politie en de gemeente ter zake Syrië-gangers zorgde voor een grote opkomst vanuit de Marokkaanse gemeenschappen in Utrecht.

Deze verklaringen doen logischerwijs overgaan in de veel genoemde verhouding tussen de groep van onwelwillende personen en de groep van welwillende personen. Charifa el Kaddouri (persoonlijke communicatie, 6 mei 2014) noemde ook meerdere malen dat er zeker een groep Marokkanen is die graag wil participeren, ook Aart de Zeeuw (persoonlijke communicatie, 26 mei 2014) benoemde deze welwillende maar onmachtige groep personen. Uit het literatuuronderzoek (Jurgens, 2007; Werdmölder, 2005) en de diepte-interviews blijkt dat deze groep welwillende personen in de greep is van groepsdruk in de vorm van uitsluiting en tevens in de greep is van intimidatie en bedreiging door criminele en overlastgevende jongens.

Rachid Berragiy (persoonlijke communicatie, 1 mei 2014) vertelde over zijn angst voor een grote polarisatie tussen de Moslimgemeenschappen en de rest van Nederland. Hierbij sprak hij over mogelijke aanslagen. De koppeling met Syrië-gangers behoeft geen uitleg. De vraag die vraagt om beantwoording is: waarom is betrokkenheid wel mogelijk wanneer het thema Syrië wordt aangekaart? Waarom zijn de lijnen naar de gemeenschappen dan wel mogelijk? Hierop wordt later in dit onderzoek teruggekomen.

3.4.2 Intimidatie en bedreiging: angst

Pierre Saraber is werkzaam voor Kleurrijk wonen in Culemborg en heeft door zijn eigen sociale achtergrond en zijn werkverleden met de Marokkaanse gemeenschappen een goede kijk ontwikkeld op de Moslimgemeenschap en in het bijzonder de Marokkaanse gemeenschappen in Culemborg. Roddel en achterklap is volgens Saraber leidend binnen de Marokkaanse gemeenschappen (persoonlijke communicatie, 18 juni 2014). De angst om in kwaad daglicht te worden geplaatst is één van de belangrijke drijfveren binnen de

gemeenschappen, hetgeen geheel past binnen de drijfveren die werden beschreven door Pinto (2007) en Hofstede (1994).

De mogelijkheid tot repercussies vanuit de eigen gemeenschap gaat verder dan enkel schaamte en mogelijke uitsluiting van de gemeenschap. Volgens Saraber (persoonlijke communicatie, 18 juni 2014) is een steen door de ruit van de woning van een getuige slechts een van de vele repercussies na het afleggen van een belastende verklaringen over criminele activiteiten binnen de Marokkaanse gemeenschappen. De controle in de gemeenschappen is groot. Het afleggen van een belastende verklaring kan zorgen voor veel gevolgen voor de getuige. Volgens Charifa el Kaddouri (persoonlijke communicatie, 6 mei 2014) betekent verklaren bij de politie in veel gevallen uitsluiting. Dit is gezien de cultuur goed te verklaren: wanneer een groepslid zich afzet tegen de groep is er sprake van een breuk in het collectivisme van de fijnmazige cultuur van de Marokkaanse gemeenschap, hierdoor plaatst dit groepslid zich buiten de groep.

3.4.3 Anonimiteit

Wanneer angst de intentie of de neiging tot een gedraging doet voorkomen is anonimiteit wellicht een optie. Berragiy noemde de wens van de Marokkaanse getuige voor anonimiteit noodzakelijk bij het afleggen van een belastende verklaring tegenover iemand binnen de Marokkaanse gemeenschappen. Als een van de redenen hiervoor noemde hij de 'via via' verhoudingen binnen de gemeenschappen. "Het komt vaak voor dat de Marokkaanse getuige de vader van een criminele jongen bijvoorbeeld kent door bezoeken aan de Moskee of het buurthuis", aldus Berragiy (persoonlijke communicatie, 1 mei 2014). El Kaddouri (persoonlijke communicatie, 6 mei 2014) hintte eveneens naar de wens van de Marokkaanse getuige om anoniem te blijven. Feit blijft echter dat het Nederlandse rechtssysteem anonimiteit slechts beperkt toestaat.

De wens om anoniem te blijven doet automatisch denken aan Meld Misdaad Anoniem of criminele inlichtingen. Bij deze vormen van burgerparticipatie in de opsporing blijft de tipgever anoniem. Uit informele gesprekken met politieambtenaren op de werkvloer werd dan ook bevestigd dat het verkrijgen van dit type anonieme tips vanuit de Marokkaanse gemeenschappen minder moeizaam is.

3.4.4 Ontwikkelingen

Saraber (persoonlijke communicatie, 18 juni 2014) ziet ontwikkelingen in de betrokkenheid van de Marokkaanse gemeenschappen ten opzichte van burgerparticipatie in de opsporing. Vanwege de inbraken bij de Marokkaanse gemeenschappen in Culemborg die worden gepleegd door personen vanuit deze zelfde gemeenschappen zijn er ontwikkelingen gaande. Niet zo lang geleden was het plegen van criminaliteit binnen de eigen gemeenschappen nog taboe. Volgens Saraber zijn de Marokkaanse gemeenschappen langzamerhand tot het besef aan het komen dat hun gedragsintentie ten opzichte van de politie niet de juiste is. De gemeenschappen hebben de politie nodig bij de bestrijding van de overlast in de eigen gemeenschappen. Door de verschuiving van de criminaliteit is het zelfreinigende vermogen van de gemeenschappen aangetast; het heeft hulp nodig. Deze ontwikkelingen gaan hand in hand met de eerder beschreven ontwikkelingen betreffende Syrië-gangers. Het lijkt alsof de gesloten binnenwereld wordt opengesteld op het moment dat het probleem in de eigen gesloten binnenwereld niet ontkend kan worden en wanneer dit probleem de gemeenschappen aantast.

3.4.5 Conclusie

De conatieve component van de attitude ten opzichte van burgerparticipatie in de opsporing is ambigu. Enerzijds is er de wil om buiten de gesloten binnenwereld te treden en anderzijds wordt deze wil ingesloten door de normen en waarden van deze binnenwereld. De gedragsintentie wordt bepaald door de consequenties. Zolang de negatieve consequenties, zoals bedreiging en buitensluiting, prevaleren boven de positieve consequenties, zoals daling criminaliteit en vergroting van het veiligheidsgevoel, zal de gedragsintentie niet veranderen. Het interessante gegeven is dat de ontwikkeling van criminaliteit gepleegd binnen de eigen gemeenschappen wellicht voor een doorbraak zorgt. Door de toename van criminaliteit

binnen de eigen gemeenschappen zijn deze gemeenschappen mogelijk niet langer houdbaar. Deze botsing tussen de eerder genoemde straatcultuur en de fijnmazige Marokkaanse cultuur kan mogelijk voor een ommekeer in de gedragsintentie zorgen. De toenadering en samenwerking tussen de overheid en Marokkaanse gemeenschappen betreffende Syrië-gangers kan een goed ontwikkeling zijn wanneer dit gepaard gaat met het winnen van vertrouwen en wederzijds begrip.

4. CONCLUSIE & AANBEVELINGEN

4.1 Conclusie

De probleemstelling van dit onderzoek was:

Wat is er bekend over de attitudes van de Marokkaanse gemeenschappen in Culemborg en Ede ten opzichte van burgerparticipatie in de opsporing en welke verklaringen zijn er voor deze attitudes?

Door het uitvoeren van het literatuuronderzoek en het spreken van verschillende respondenten met verschillende achtergronden is deze probleemstelling beantwoord. Bij het inzichtelijk maken van de cognitieve -, affectieve - en conatieve componenten is tevens oog en oor geweest voor mogelijke verklaringen hieromtrent. In het vorige hoofdstuk werd dit inzicht en deze verklaringen reeds uitgebreid beschreven, tevens werden hier enkele tussenconclusies beschreven.

Resumé

Uit dit onderzoek is dan ook gebleken dat de cognitieve component van de attitude van de Marokkaanse gemeenschappen in Culemborg en Ede bestaat uit verschillende aspecten. Zo is het kader waarin de kennis van de politie en burgerparticipatie in de opsporing wordt geplaatst gekleurd door culturele, historische en communicatieve factoren. Deze factoren verschillen tussen enerzijds het attitude-object en anderzijds de Marokkaanse gemeenschappen: de grofmazige - ten opzichte van de fijnmazige cultuur en de historische achtergrond van verzet en wantrouwen tegen de regering.

De affectieve component van de attitude van de Marokkaanse gemeenschappen in Culemborg en Ede bestaat uit gevoelens van wantrouwen en onbetrokkenheid uit schaamte en uit angst voor gezichtsverlies. Tot slot bestaat de conatieve component van de attitude van de Marokkaanse gemeenschappen in Culemborg en Ede uit onmacht, praktische overwegingen zoals angst voor de consequenties en de pragmatische overwegingen waarbij een keuze moet worden gemaakt tussen de gesloten binnenwereld en de kritische buitenwereld.

Conclusies

Er kan geconcludeerd worden dat de Marokkaanse gemeenschappen in Culemborg en Ede een sterke attitude bezitten ten opzichte van het attitude-object: burgerparticipatie in de opsporing. Deze attitude beïnvloedt het gedrag van de Marokkaanse gemeenschappen, met als resultaat dat de mate van burgerparticipatie in de opsporing van deze gemeenschappen zeer beperkt is. Holland, Verplanken en Van Knippenberg (2002) schreven dat een sterke attitude leidend is bij gedrag en dat sterke attitudes herkenbaar zijn en resistent zijn tegen tijd en verandering. Dit komt overeen met de resultaten uit dit onderzoek. Ook in dit onderzoek waren de attitudes herkenbaar en resistent tegen tijd en verandering. De attitude van de gemeenschappen is te omschrijven als negatief. Een positieve attitude hoeft echter ook niet te leiden tot bepaald gedrag. Zowel een positieve als een negatieve attitude hoeven niet te leiden tot bepaald gedrag.

De Marokkaanse gemeenschappen zijn te omschrijven als los zand, maar toch sluiten de gelederen zich wanneer zij slecht in het nieuws komen. Zo lang het besef er niet is dat er een criminaliteitsprobleem onder Marokkaanse jongens is of zo lang dit genegeerd wordt. Zo lang de slachtofferrol gehanteerd wordt, wordt het zeer moeilijk om de pragmatische overwegingen in gedrag om te zetten. De besloten binnenwereld dient opgebroken te worden, er dient vertrouwen gewonnen te worden door de kritische buitenwereld. Tot een oplossing hiervoor is echter niet eenvoudig te komen.

De ontwikkeling van inbraken binnen de eigen gemeenschappen doen wellicht overgaan tot burgerparticipatie in de opsporing. Zodoende kunnen de gemeenschappen hun gedragsintentie bijstellen en hun mate van burgerparticipatie in de opsporing verhogen, waarna een positieve houding kan volgen en de kennis kan worden bijgesteld. Echter, uit dit onderzoek blijkt dat de attitude zeer sterk is waardoor verandering erg moeilijk wordt, tevens is het culturele, fijnmazige kader zeer sterk bij de Marokkaanse gemeenschappen in Culemborg en Ede. Wanneer de huidige verhoudingen tussen de politie en de Marokkaanse gemeenschappen niet wijzigen zal de attitude van de Marokkaanse gemeenschappen eveneens niet wijzigen.

Het lijkt een vicieuze cirkel. De criminaliteit onder specifieke Marokkaanse jongens gaat gestaag door. De politie reageert door Marokkaanse jongens in de gaten te houden. De Marokkaanse jongen brieft dit door binnen de gemeenschappen. Dit levert angst voor schaamte op bij de Marokkaanse gemeenschappen, waardoor de gelederen van de besloten binnenwereld sluiten. Het onbegrip van de kritische buitenwereld over deze geslotenheid vergroot: het stigma verhard en de partijen lijken lijnrecht tegenover elkaar te staan. De angst voor uitsluiting, schaamte, gezichtsverlies en andere repercussies is dusdanig groot binnen de Marokkaanse gemeenschappen dat een kritische, zelfreinigende blik uitblijft. Wellicht zijn de Marokkaanse gemeenschappen trots en hebben ze een groot gevoel voor onrecht. Zolang de façadecultuur gehandhaafd blijft zijn de Marokkaanse gemeenschappen moreel failliet zoals Ahmed Marcouch (2013) verwoordde in zijn roep de zwijzame massa te doen spreken.

4.2 Aanbevelingen

Op basis van de bevindingen uit dit onderzoek kunnen diverse aanbevelingen gedaan worden. Zoals reeds werd beschreven bezitten de Marokkaanse gemeenschappen in Culemborg en Ede sterke attitudes ten opzichte van burgerparticipatie in de opsporing en de politie. De aanbevelingen die in dit hoofdstuk worden opgesomd zullen niet zorgen voor een acute verandering in de attitudes van de Marokkaanse gemeenschappen in Culemborg en Ede. Er mag ook niet verwacht worden dat de sterke attitudes met enkele aanpassingen veranderd kunnen worden, zoals reeds werd beschreven zijn sterke attitudes herkenbaar aan resistentie tegen verandering (Holland et al., 2002). De volgende aanbevelingen kunnen echter wel bijdragen aan een betere verstandhouding en kunnen wellicht op de lange termijn zorgen voor kleine, maar gestage veranderingen in de attitudes.

Aanbeveling 1:

Een goede basisopleiding voor politieambtenaren waarin veel aandacht besteed wordt aan multiculturele vraagstukken.

De politieorganisatie heeft talloze initiatieven ingesteld om huidige politieambtenaren te onderwijzen in multiculturele vraagstukken. Echter, zo blijkt uit dit onderzoek, is het de fase van aspirant waarin de eerste contacten tussen de Marokkaanse gemeenschappen en de politie tot stand komt. Er kan afgevraagd worden of het gewenst is om begrip te creëren en inzicht te geven in multiculturele vraagstukken wanneer er reeds een eerste indruk is bepaald. Met andere woorden: komen de huidige initiatieven wellicht te laat? Deze aanbeveling is vooral gericht aan de politieacademie en de 'blauwe tak' van de politieorganisatie.

Aanbeveling 2:

Wees bewust van het 'spel'

Op straat wordt de houding ten opzichte van de politie vooral duidelijk tijdens het spel van de Marokkaanse jongen en de politieambtenaar. Door bewustwording van dit 'spel' kan er ingespeeld worden op de verstandhouding tussen politie en de gemeenschappen. Hierbij zijn enkele punten zeer belangrijk zo bleek uit de bevindingen van dit onderzoek: Wees bewust van niet willekeurigheid met betrekking tot staande

houdingen van Marokkaanse jongens. En: Bij contact met personen van Marokkaanse herkomst: benadruk de gezaghebbende rol van de politie en leg beslist geen nadruk op de fictieve machthebbende rol. Deze aanbeveling geldt voor zowel de handhaving als de opsporing. De opsporingspraktijk dient rekening te houden met het spel dat Marokkaanse verdachten kunnen spelen tijdens het verhoor. Door bewustwording kan ingespeeld worden op dit spel. De verdere uitwerking van deze bewustwording valt echter buiten de doelstelling van dit onderzoek.

Aanbeveling 3:

Doelgerichte communicatie: Verbeter de communicatie omtrent burgerparticipatie in de opsporing wanneer de Marokkaanse gemeenschappen de doelgroep zijn.

De bevindingen uit dit onderzoek logen er niet om. De communicatie van de politie voldoet niet aan de eisen van interculturele communicatie. De huidige opsporingscommunicatie kan omschreven worden als “iets over de schutting gooien”. De Nederlandse, grofmazige waarden zijn zeer duidelijk aanwezig in de communicatie van de politieorganisatie. Doelgroepgerichte communicatie is dan ook zeer aan te bevelen. Deze laatste aanbeveling geldt voor de opsporingspraktijk en specifiek voor de opsporingscommunicatie.

Aanbeveling 4:

Vervolgonderzoek

Er zijn tal van vervolgonderzoeken te formuleren. De meest belangrijke in de ogen van deze onderzoeker is het onderzoeken van verschillen in attitudes tussen verschillende Marokkaanse gemeenschappen in verschillende steden. Nu doet wellicht de vraag rijzen: is dat niet onderzocht tijdens dit onderzoek? De aanbeveling voor vervolgonderzoek richt zich met name op verschillen tussen attitudes. Met andere woorden: waarom hebben bepaalde Marokkaanse gemeenschappen in bepaalde steden of dorpen een andere attitude ten opzichte van burgerparticipatie in de opsporing en hoe valt dit te verklaren. Deze verklaringen kunnen bijdragen aan de verandering van de attitudes van de Marokkaanse gemeenschappen in bijvoorbeeld Culemborg en Ede. Door deze verklaringen te analyseren kunnen mogelijk inzichten verworven worden waarop de politieorganisatie kan inzetten.

5. DISCUSSIE

5.1 Interne validiteit

Met de interne validiteit van een onderzoek wordt bedoeld: wordt er gemeten wat beoogd werd te meten (Baarda et al., 2013). In dit onderzoek heeft de begripsvaliditeit een grote rol gespeeld. Vooral het de drie componenten van het begrip attitude hebben tot vraagtekens geleid. Het onderscheiden van de cognitieve, affectieve en conatieve componenten bleek niet makkelijk. De samenhang tussen de componenten bleek in sommige gevallen zo groot dat onderscheid tussen de componenten moeilijk bleek. Een voorbeeld is 'onmacht'. Uit de bevindingen van dit onderzoek bleek dat onmacht een rol speelt in de burgerparticipatie in de opsporing. Deze onmacht is moeilijk onder één van drie genoemde componenten te brengen. Onmacht kan kennis zijn (cognitieve component), het kan gevoel zijn (affectieve component) en het kan een praktisch probleem zijn (conatieve component). Tijdens het schrijven van de rapportage heeft deze dubbelzinnigheid geregeld voor problemen gezorgd. Desalniettemin heeft dit niet gezorgd voor een onjuiste meting. Het enige dat deze dubbelzinnigheid heeft veroorzaakt is dat sommige kopjes van paragrafen onder verschillende componenten geplaatst zouden kunnen worden. De conclusie is dat hoewel er sprake van dubbelzinnigheid is, alle begrippen onder de noemer 'attitude' vallen en het inzichtelijk maken van deze attitude was de doelstelling van dit onderzoek.

5.2 Externe validiteit

Dit onderzoek bevat veel generalisaties: de 'Marokkaan', de Marokkaanse gemeenschappen en culturele achtergronden. Deze generalisaties werden in het voortraject van dit onderzoek reeds in kaart gebracht onder de noemer beperkingen, desondanks kan er niet voorbijgegaan worden aan deze beperkingen. De vraag die gesteld dient te worden is: in hoeverre kan het onderzochte gegeneraliseerd worden naar de gehele onderzoekspopulatie? Met andere woorden: kunnen de inzichten uit het literatuuronderzoek en de diepte-interviews vertaald worden naar de Marokkaanse gemeenschappen in Culemborg en Ede? Dit aspect van een onderzoek heet de externe validiteit. Ondanks dat het moeilijk is om culturele achtergronden te generaliseren naar individuen, komen er uit de resultaten van het onderzoek bevindingen die als rode draad de Marokkaanse gemeenschappen lijken te gelden. De verschillende en grote hoeveelheid literatuur, de verscheidene respondenten met gevarieerde achtergronden; allemaal aspecten die hebben bijgedragen aan de betrouwbaarheid van dit onderzoek. Er was duidelijk een 'rode draad' te ontdekken uit de bevindingen die tijdens dit onderzoek werden verkregen.

De vraag blijft echter of de respondenten en de literatuur een goed beeld verschaffen van de besloten Marokkaanse gemeenschappen in Culemborg en Ede. Het feit blijft dat de respondenten weliswaar veel contact hebben of hebben gehad met deze gemeenschappen, maar dat zij niet langer deel uitmaken van deze gemeenschappen. Dit kan niet getoetst worden, de omschreven 'rode draad' kan dus verschillen van de werkelijkheid. Dit is een zekere beperking van dit onderzoek.

5.3 Vooronderstellingen

Om mogelijke subjectiviteit te beperken werden de vooronderstellingen van de onderzoeker uitgeschreven. Deze vooronderstellingen bleken juist te zijn op basis van dit onderzoek. Dit doet de vraag stellen of deze subjectiviteit niet geleid heeft tot het resultaat van dit onderzoek. Er was voorkennis aanwezig op het gebied

van interculturele communicatie en de Marokkaanse gemeenschappen, waardoor de overeenkomst te verklaren is.

NAWOORD

In de beginfase van dit onderzoek werd ik door velen binnen de politieorganisatie ontmoedigd om dit onderzoek te gaan doen. Mij werd de nobelprijs meerdere malen toegezegd wanneer ik dit ‘conflict’ zou oplossen. Alsof er werd gezegd: het probleem ligt niet bij ons. Ik denk dat het probleem wel degelijk ook bij ‘ons’ ligt. ‘Wij’ zijn niet in staat om ‘hun’ te begrijpen. Zelfs na het lezen van een flinke stapel boeken en het spreken van verschillende personen ben ik niet in staat om de schaamtecultuur te doorgronden. Ik ben er niet mee opgegroeid en ik kan me er slechts beperkt in verplaatsen.

Alle begrip heb ik voor de verzetten tegen het stigmata van de Marokkaanse gemeenschappen. Alle begrip heb ik voor de verzetten tegen geluiden van Geert Wilders. Alle begrip heb ik tegen een gesloten front wanneer je als gemeenschappen verkeerd in het nieuws wordt gebracht. Echter, ik heb geen begrip voor het opzij zetten van het welzijn van de gemeenschappen ten behoeve van enkele criminele jongens. Ik heb me verdiept in dit onderwerp, mijn kennis gaat verder dan enkele verhoren met Marokkaans Nederlandse criminele jongens, tot een oplossing kan ik geenszins komen.

De inzet van vertegenwoordigende organen levert enkel roddel en achterklap op binnen de Marokkaanse gemeenschappen. Het vertrouwen in de politie wordt geschaad bij elke politiecontrole van een personenauto met Marokkaanse jongens als inzittenden. De wijkagent probeert het vertrouwen op te bouwen, maar heeft slechts zeer beperkte invloed. Gezichtsverlies wordt voorkomen door de kop in het zand te steken. Zoals verschillende respondenten mij vertelden: “Het is erg lastig, Martin.” Ambitieuze illusies in de vorm van oplossingen heb ik nooit gehad. Ik ben tevreden dat ik alle informatie en inzichten heb kunnen bundelen tot dit resultaat.

Eén van de vereisten voor dit onderzoek was het raakvlak met de opsporingspraktijk. De bijdrage van dit onderzoek ligt mijns inziens vooral bij de opsporingscommunicatie. De politieorganisatie loopt niet voorop gezien het gebruik van social media en doelgroepgerichte communicatie. Mijn persoonlijke mening is dan ook dat vooral op dit laatste aspect veel winst te behalen is. De jeugd spreekt een andere taal dan de ouderen, de Brabander spreekt letterlijk een andere taal dan de Fries, bewoners van Amsterdam vragen om een andere benadering dan bewoners van de bijbelgordel. Het klinkt zo simpel, maar de politie hanteert nu al vele jaren dezelfde formule. Waar mijn rol als toekomstig recherchekundige ligt zal de toekomst uitwijzen, wellicht binnen de opsporingscommunicatie.

Martin Boezen

Zwolle, 22 januari 2015

BRONNENLIJST

Literatuur

- Ajzen, I. & Fishbein, M. (1977). *Attitude-Behavior Relations: A Theoretical Analysis and Review of Empirical Research*. *Psychological Bulletin*, Vol. 85, No. 5, 888-918.
- Baarda, B., Bakker, E., Fischer, T., Julsing, M., Peters, V., Velden, T. van der, et al. (2013). *Basisboek Kwalitatief Onderzoek: Handleiding voor het opzetten en uitvoeren van kwalitatief onderzoek*. Groningen/Houten: Noordhoff Uitgevers.
- Baarda, B., Hulst, M. van., & Goede, M. de. (2012). *Basisboek Interviewen: Handleiding voor het voorbereiden en afnemen van interviews*. Groningen/Houten: Wolters Noordhoff.
- Boer, S. de., (2009). *Marokkaan in Nederland Hollander in Marokko*. Elmar B.V.: Rijswijk.
- Boom, J. de, Wensveen, P. van, Weltevrede, A., Hermus, P., Seidler, Y., & San, M. van, (2011). *Marokkaanse Nederlanders in Culemborg 2011: De positie op de terreinen van onderwijs, arbeid en uitkering*. Rotterdam: Risbo, Erasmus Universiteit.
- Boom, J. de, Wensveen, P. van, Weltevrede, A., Hermus, P., Seidler, Y., & San, M. van, (2011). *Marokkaanse Nederlanders in Ede 2011: De positie op de terreinen van onderwijs, arbeid en uitkering*. Rotterdam: Risbo, Erasmus Universiteit.
- Boom, J. de., Wensveen, P. van., Hermus, P., Weltevrede, A., & San, M. van. (2012). *Marokkaanse Nederlanders 2012: De positie op de terreinen onderwijs, arbeid en uitkering en criminaliteit (meting 3)*. Rotterdam: Risbo, Erasmus Universiteit.
- Bovenkerk, F. (2001). Essay over de oorzaken van allochtone misdaad. In: J. Junger-Tas & F. Bovenkerk, *De oorzaken van criminaliteit onder etische minderheden: Conceptuele Studies Sociale Cohesie/NMPS van NWO*, p. 29-55. Leiden/Utrecht, z.u.
- Bovenkerk, F., De Haan, W., & Yesilgoz, Y. (1991). *Over selectiviteit gesproken!*. Tijdschrift voor Criminologie, 32, 309-312.
- Bovenkerk, F. & Korf, D. (2007). *Dubbel de klos: Slachtofferschap van criminaliteit onder etnische minderheden*. Boom Juridische uitgevers: Den Haag.
- Bohner, G., & Wänke, M. (2002). *Attitudes and Attitude Change*. Hove, United Kingdom: Psychology Press.
- Buitelaar, M. (2009). *Van huis uit Marokkaans: Over verweven loyaliteiten van hoogopgeleide migrantendochters*. Amsterdam: Bulaaq.
- Cornelissens, A., & Ferwerda, H. (2010). *Burgerparticipatie in de opsporing: Een onderzoek naar aard, werkwijzen en opbrengsten*. Amsterdam: Reed Business.
- Cottaar, A., & Bouras, N. (2009). *Marokkanen in Nederland: De pionier vertellen*. Amsterdam: J.M. Meulenhoff.
- Diekstra, R., Komen, M, Tchiche, N., (2004). *Nog een keer: een discussiestuk over ernstige jeugdcriminaliteit, in bet bijzonder onder Marokkaanse jongens*. In: Diekstra, R.F.W., van den Berg. M., Rigter, J. (ed.) *Waardenvolle of Waardenloze samenleving. Over waarden, normen en gedrag in samenleving, opvoeding en onderwijs*. Uithoorn: Karakteruitgevers. pp. 259-306.
- Elderink, L. (2002). *Afscheidsrede: Enkele episodes uit leven van Turkse en Marokkaanse gezinnen*. Leiden: Universiteit Leiden.
- Gemert, F. van. & Wiersma E. (2000). *Aanpak groepsriminaliteit: Een inventarisatie van preventie- en interventie maatregelen gericht op jeugdgroepen*. Den Haag: Ministerie van Justitie.
- Gemert, F. van. (1998). *Ieder voor zich: Kansen, cultuur en criminaliteit van Marokkaanse jongens*. Amsterdam: Het Spinhuis.
- Hogerhuis, M. & Oorschot, M. van. (2006). *Alle gedrag is communicatie*. SWP, Amsterdam.
- Holland, R., Verplanken, B., & Knippenberg, A. van. (2002). *On the nature of attitude-behavior relations: the strong guide, the weak follow*. *European Journal of Social Psychology*, 32: 869-876.

- Jennissen, R. & Blom, M. (2007). *Allochtone en autochtone verdachten van verschillende delict typen nader bekeken*. Den Haag: Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum
- Jennissen, R., Oudhof, J. (2007). *Ontwikkelingen in de maatschappelijke participatie van allochtonen*. Boom: Meppel.
- Jong, J.D. de (2007). *Kapot moeilijk; Een etnografisch onderzoek naar opvallend delinquent groepsgedrag van 'Marokkaanse' jongens*. Groningen: Rijksuniversiteit Groningen.
- Junger, M. (1991). *De sociale controle-theorie toegepast op jongens uit etnische minderheden*. Tijdschrift voor Criminologie, 33, 115-129.
- Junger-Tas, J. (2001). *Ethnic minorities, social integration and crime*. *European Journal on Criminal Policy and Research*, 9, 5-29
- Jurgens, F. (2007). *Het Marokkanendrama*. Amsterdam: J.M. Meulenhoff.
- Katz, D. (1960). *The functional approach to the study of attitudes*. *Public opinion quarterly*, 24 (2): 163-204.
- Koning, M. de (2008). *Zoeken naar een 'zuivere' islam: Geloofsbeleving en identiteitsvorming van jonge Marokkaans-Nederlandse moslims*. Amsterdam: Uitgeverij Bert Bakker.
- Kop, N. (2012). *Van opsporing naar criminaliteitsbeheersing: Vijf strategische implicaties*. Apeldoorn: Politieacademie, Lectoraat Criminaliteitsbeheersing & Recherchekunde.
- Kop, N., Wal, R. van der, & Snellen, G. (2012). *Opsporing Belicht*. Amsterdam: Boom.
- LaPiere, R. (1934). Attitude vs Actions. *Social Forces*, 13: 230-237.
- Leuw, E. (1997). *Criminaliteit en etnische minderheden: Een criminologische analyse*. WODC.
- Olson, M., & Fazio, R. (ter perse). *Implicit and Explicit Measures of Attitudes: The Perspective of the MODE Model*.
- Petty, R., DeSteno, D. & Rucker, D. (2001). *The role of affect in attitude change*. In Forgas, P. *Handbook of affect and social cognition* (p. 215-228). Mahwah: Lawrence Erlbaum Associates.
- Pels, T. (1998). *Opvoeding In Marokkaanse Gezinnen In Nederland*. Assen: Van Gorcum & Comp. B.V.
- Pels, T. (2003). *Respect van twee kanten: Een studie over last van Marokkaanse jongeren*. Instituut voor Sociologisch-Economisch Onderzoek, Erasmus Universiteit: Rotterdam.
- Pinto, D. (2007). *Interculturele communicatie: Een stap verder*. Houten: Bohn Stafleu van Loghum.
- Praag, C. van. (2006). *Marokkanen in Nederland; een profiel*. Den Haag: Nederlands Interdisciplinair Demografisch Instituut.
- Prins, B. (2004). *Voorbij de onschuld: het debat over integratie in Nederland*. Amsterdam: Van Gennep
- Prislin, R. & Wood, W. (2005). Social Influence in Attitude and Attitude Change. In Albaccarín, D. *The handbook of attitudes* (p. 671-706) Mahwah: Lawrence Erlbaum Associates.
- Schnabel, P. (2004). *Individualisering en sociale integratie*. Den Haag: Sociaal Cultureel Planbureau.
- Scholte, R. (2008). *Burgerparticipatie in veiligheidsprojecten*. In Boutellier, H. & Steden, R. van, *Veiligheid en burgerschap in een netwerksamenleving* (p. 223-241). Den Haag: Boom Juridische Uitgevers.
- Schreuder Peters, R. & Boomkamp, J. (2004). *Psychologie: De hoofdzaak*. Groningen/Houten: Wolters-Noordhoff.
- Shannon, C. & Weaver, W. (1949). *The mathematical theory of communication*. Urbana, Illinois: University of Illinois Press
- Smelt, P., Habchi, R., Dekker, D., Wal, W. van der. (2010). *Straatcultuur: Een effectieve aanpak van jeugdgroepen*. SWP.
- Stevens, G., Veen, V., Vollebergh, W. (2009) *Een klasse apart?: Onderzoek naar jongens in preventieve hechtenis met een Marokkaanse en Nederlandse achtergrond*. Nicis Institute. Den Haag.
- Thienpont, K. (2004). *Attitudevorming bij allochtonen*. Gent: Universiteit Gent - Faculteit Politieke & Sociale Wetenschappen.
- Vijver, K. van der, Johannink, R., Overal, K., Slot, P., Vermeer, A., Werff, P. van der, et al. (2009). *Burgernet in de praktijk: De evaluatie van de pilot van Burgernet*. Stichting maatschappij veiligheid en politie.
- Werdmölder, H. (2005). *Marokkaanse lieverdjes, crimineel en hinderlijk gedrag onder Marokkaans Nederlandse jongens*. Balans. 2005.

- Wermölder, H. (1986). *Van vriendenkring tot randgroep: Marokkaanse jongeren in een oude stadswijk*. Het Wereldvenster.
- Wermölder, H. (1990). *Een generatie op drift: De geschiedenis van een Marokkaanse randgroep*. Quint: Arnhem.
- WODC. (2009). *Criminaliteit, leeftijd en etniciteit*. Meppel: Boom Juridische Uitgevers.

Internetbronnen

- Algemeen Dagblad. (2013). *'Jonge Marokkaan vindt grof geweld normaal'*. Gevonden op 27 februari 2014 op AD.nl:
<http://www.ad.nl/ad/nl/1012/Nederland/article/detail/3469462/2013/07/03/Jonge-Marokkaan-vindt-grof-geweld-normaal.dhtml>
- AT5. (2013). *Marcouch: "Niet melden misdaad is verraad"*. Gevonden op 16 juni 2013 op AT5.nl:
<http://www.at5.nl/artikelen/98899/marcouch-niet-melden-misdaad-is-verraad/>
- Culemborgse Courant. (2014, maart 28). *Marokkaanse organisaties Tiel doen aangifte tegen Wilders*. Opgeroepen op april 15, 2014, van Culemborgse Courant:
http://www.culemborgsecourant.nl/plaatsnamen/tiel/marokkaanse_organisaties_tiel_doen_aangifte_tegen_wilders_2947519.html
- Drimble. (2014). *De nieuwe topcriminelen: De wisseling van de wacht in de georganiseerde misdaad*. Gevonden op 21 februari 2014 op Drimble.nl:
<http://drimble.nl/dossiers/multicultureel/marokko/18197391/de-nieuwe-topcriminelen-de-wisseling-van-de-wacht-in-de-georganiseerde-misdaad.html>
- Hankel, A. (2009). *Veel Marokkanen en Turken onder criminele veelplegers*. Gevonden op 27 februari 2014 op Elsevier.nl:
<http://www.elsevier.nl/Nederland/nieuws/2009/12/Veel-Marokkanen-en-Turken-onder-criminele-veelplegers-ELSEVIER254503W/>
- Kleijwegt, M. (2010). *Halim El Madkouri brengt Molukkers en Marokkanen in Culemborg nader tot elkaar*. Gevonden op 15 april 2014 op VN.nl:
<http://www.vn.nl/Archief/Samenleving/Artikel-Samenleving/Halim-El-Madkouri-brengt-Molukkers-en-Marokkanen-in-Culemborg-nader-tot-elkaar.htm>
- Leistra, G. (2014). *Jonge Marokkaanse criminelen moorden voor merkkleding*. Gevonden op 20 januari 2015 op Elsevier.nl:
<http://www.elsevier.nl/Nederland/nieuws/2014/7/Jonge-Marokkaanse-criminelen-moorden-voor-merkkleding-1569457W/>

BIJLAGEN

Bijlage I: Diepte-interview

Deze bijlage is gebaseerd op het Basisboek Interviewen van Baarda, van der Hulst en de Goede (2012)⁶.

De diepte-interviews hebben enkele hoofdvraagstellingen, dit zijn de vier vraagstellingen die de probleemstelling van dit onderzoek moeten beantwoorden:

- Wat is de kennis van de Marokkaanse gemeenschappen in Culemborg en Ede ten opzichte van burgerparticipatie in de opsporing en hoe valt dit te verklaren?
- Wat is de houding van de Marokkaanse gemeenschappen in Culemborg en Ede ten opzichte van burgerparticipatie in de opsporing en hoe valt dit te verklaren?
- Wat is de neiging tot het gedrag van de Marokkaanse gemeenschappen in Culemborg en Ede ten opzichte van burgerparticipatie in de opsporing en hoe valt dit te verklaren?
- Wat is het gedrag van de Marokkaanse gemeenschappen in Culemborg en Ede ten opzichte van burgerparticipatie in de opsporing en hoe valt dit te verklaren?

De topiclijst dient ervoor te zorgen dat alle vraagstellingen aan bod komen. Er zijn drie verschillende onderzoeksgroepen. Per onderzoeksgroep zullen dezelfde vraagstellingen aan bod komen.

Introductie

Aan het begin van ieder diepte-interview zal gestart worden met dezelfde introductie. Hierin komen de volgende punten aan bod:

Onderzoeker

“Ik zal mijzelf voorstellen, ik ben Martin Boezen, werkzaam voor de nationale politie, eenheid Oost-Nederland. Ik volg een studie genaamd Recherchekundige master en voor deze studie doe ik een wetenschappelijk onderzoek.”

Onderwerp

“Het onderwerp van dit onderzoek en dit diepte-interview is de kennis, houding, neiging tot gedrag en gedrag van de Marokkaanse gemeenschap(pen) (in Culemborg of Ede) ten opzichte van burgerparticipatie in de opsporing. Kennis, houding en neiging tot gedrag wordt ook wel een attitude genoemd. Naast het duiden van deze attitude en het gedrag wil ik ook inzicht verkrijgen in de verklaring voor deze attitude en dit gedrag.”

Doel

“Het doel is om een inzicht te verkrijgen in de attitude en gedrag en de verklaring van deze aspecten van de Marokkaanse gemeenschap(pen) (in Culemborg of Ede) ten opzichte van burgerparticipatie in de opsporing, om tot aanbevelingen te komen om deze burgerparticipatie te vergroten. Het bovenliggende doel is de Marokkaanse gemeenschappen in Culemborg en Ede te faciliteren in de participatie in burgerparticipatie in de opsporing. Dit om de samenleving veiliger te maken en om de daadkracht van de politie en de genoegdoening van slachtoffers te vergroten.”

Resultaten

“De resultaten van dit diepte-interview worden verwerkt in een onderzoeksrapportage. Belangrijk is om te weten dat deze resultaten niet anoniem worden verwerkt. Mocht u hier uw bedenkingen over hebben hoor ik dat graag van u.⁷ De onderzoeksrapportage wordt binnen de politieorganisatie verstrekt, dat betekent dat iedere politiemedewerker deze onderzoeksrapportage (eventueel) zou kunnen inzien. Het geluid van het diepte-interview wordt opgenomen. Dit is vanuit praktische overweging, zodoende hoef ik niet alles mee te schrijven. Daarnaast is de opname ook een controle op de inhoud van het diepte-interview.”

⁶ Baarda, B., Hulst, M. v., & Goede, M. d. (2012). *Basisboek Interviewen - Handleiding voor het voorbereiden en afnemen van interviews*. Groningen/Houten: Wolters Noordhoff.

⁷ Bij eventuele bezwaren voor de niet anonieme verwerking kan de naam van de respondent eventueel worden geanonimiseerd.

Duur

“De duur van dit diepte-interview is maximaal twee uur.”

Tutoyeren

“Stelt u het op prijs als ik u zeg, of heeft u liever dat ik jij zeg?”

Vragen of toelichting

“Hebt u/je verder nog vragen?”

Persoonsgegevens

Alvorens met het diepte-interview wordt gestart zullen eerst de persoonsgegevens van de geïnterviewde worden geverifieerd.⁸

Topiclist

De volgende topiclijst geeft aan welke topics aan bod komen tijdens de diepte-interviews. In de tabel wordt burgerparticipatie in de opsporing kortweg burgerparticipatie genoemd. Deze topiclijst fungeert als inhoudelijke leidraad voor het diepte-interview.

Topic	Subtopics
Introductie	Onderzoeker; Onderwerp; Doel; Resultaten; Duur; Tutoyeren; Vragen of toelichting.
Algemeen	Omschrijving geïnterviewde: ▪ Naam; ▪ Geslacht; ▪ Leeftijd; ▪ Herkomst; ▪ Opleiding; ▪ Werkzaamheden/functie; ▪ Positie t.o.v. gemeenschap; ▪ Woonomgeving; ▪ Eigen ervaringen m.b.t. burgerparticipatie. Achtergronden gemeenschap: ▪ Religie(s); ▪ Generatie(s); ▪ Samenstelling gemeenschap; ▪ Herkomst(en); ▪ Recreatie; ▪ Socio-economische status ▪ Verhoudingen (gemeenschap/overheid)
Kennis t.o.v. burgerparticipatie	Wie welke kennis; Waarom/waardoor kennis;

⁸ De persoonsgegevens worden voorafgaand aan het diepte-interview besproken bij het maken van een afspraak voor het diepte-interview. Dit om te voorkomen dat de respondent niet voldoet aan de eisen zoals gesteld in paragraaf 2.3.1 van de onderzoeksopzet.

	Wanneer kennis opgedaan; Omschrijving kennis; Veranderingen in kennis; Uiting kennis. Verklaring(en): ▪ Kader/vorming van kennis; ▪ Beïnvloedingsfactor (individu/gezin/gemeenschap); ▪ Overige beïnvloedingsfactoren/verklaringen; ▪ Communicatie.
Houding t.o.v. burgerparticipatie	Wie welke houding; Waarom/waardoor houding; Wanneer houding aangenomen; Omschrijving houding; Verandering houding; Uiting houding. Verklaring(en) ▪ Kader/vorming van houding; ▪ Beïnvloedingsfactor (individu/gezin/gemeenschap); ▪ Overige beïnvloedingsfactoren; ▪ Communicatie.
Neiging tot gedrag t.o.v. burgerparticipatie	Wie welke neiging tot gedrag; Waarom/waardoor neiging tot gedrag; Wanneer neiging tot gedrag aangenomen; Omschrijving neiging tot gedrag; Verandering neiging tot gedrag; Uiting neiging tot gedrag. Verklaring(en) ▪ Kader/vorming van neiging tot gedrag; ▪ Beïnvloedingsfactor (individu/gezin/gemeenschap); ▪ Overige beïnvloedingsfactoren/verklaringen; ▪ Communicatie.
Gedrag t.o.v. burgerparticipatie	Wie welk gedrag; Waarom/waardoor gedrag; Wanneer gedrag aangenomen; Omschrijving gedrag; Verandering gedrag; Uiting neiging tot gedrag. Verklaring(en) ▪ Kader/vorming van neiging tot gedrag; ▪ Beïnvloedingsfactor (individu/gezin/gemeenschap); ▪ Overige beïnvloedingsfactoren/verklaringen; ▪ Communicatie
Verandering in attitude en gedrag	Mogelijkheden voor verandering (positief/negatief)
Afsluiting	Vragen/op- en of aanmerkingen.

Tabel 1: Topiclijst

Vraagstelling

De vraagstellingen zullen op een open manier geformuleerd worden:

- *Wat kunt u vertellen over de kennis van de Marokkaanse gemeenschap in Ede van burgerparticipatie in de opsporing? (algemene vraag omtrent kennis);*

- *Op welke manier wordt het duidelijk dat deze gemeenschap (geen/geringe) kennis bezit? (uiting);*
- *Welke factoren hebben invloed op de kennis die de Marokkaanse gemeenschap in Ede heeft van burgerparticipatie in de opsporing? (beïnvloedingsfactor (individueel/gezin/gemeenschap) en overige beïnvloedingsfactoren/verklaringen.*

Deze vraagstellingen zijn algemeen van aard en zullen nadat er aanleiding voor is uitgediept worden in de vorm van doorvragen.

Tijdens het diepte-interview zal er gebruik worden gemaakt van samenvatten, parafraseren en doorvragen. Het gebruik van samenvatten en parafraseren zorgt ervoor dat de antwoorden van de geïnterviewde niet verkeerd worden geïnterpreteerd. Door te samenvatten en te parafraseren heeft de geïnterviewde de optie om verkeerd geïnterpreteerde antwoorden te verbeteren, veranderen of te nuanceren. Doorvragen tijdens het diepte-interview zorgt voor diepgang doordat het dieper in gaat op de antwoorden van de geïnterviewde. Tijdens het diepte-interview zullen concrete vragen worden gesteld. Deze concrete vragen zorgen ervoor dat sociaal wenselijke antwoorden worden geconcretiseerd, waardoor het sociaal wenselijke tijdens het diepte-interview zoveel mogelijk wordt beperkt.

Aanpassing topiclist

Tijdens de diepte-interviews kan duidelijk worden dat er topics toegevoegd of verwijderd moeten worden. De verklaring van welke topics en waarom deze topics toegevoegd of verwijderd moeten worden zullen vastgelegd worden in het onderzoeklogboek.

Sluiting

De afsluiting van het diepte-interview zal als volgt worden ingeluid:

“Ik ben aan het einde van het interview gekomen, ik wil u vragen of u nog opmerking of aanvullingen heeft? ... Als u verder geen vragen heeft beëindig ik hierbij de opname van het diepte-interview.”

Hierna zal ik ruimte maken voor feedback over het diepte-interview en de vraag stellen over de geïnterviewde persoon adviezen heeft omtrent extra literatuur.

Bijlage II: Vooronderstellingen

Als onderzoeker heb ik enkele vooronderstellingen die dit onderzoek kunnen beïnvloeden, door deze vooronderstellingen uit te schrijven ben ik mij eerder bewust van de invloed die deze vooronderstellingen kunnen hebben. Hieronder volgen de vooronderstellingen, allen omschreven zonder (wetenschappelijke) bronnen, enkel berustend op eigen ervaringen, kennis en mijn eigen beeldvorming.

Ik verwacht dat leden van de Marokkaanse gemeenschappen zichzelf zien als slachtoffers van hun sociale en economische situatie. Dit slachtofferschap zal vergroot worden door de hetze van Geert Wilders en de media-aandacht bij misdrijven waarbij de daders van Marokkaanse afkomst waren. Ik denk dat de Marokkaanse gemeenschappen zich gediscrimineerd voelen door de Nederlandse overheid (waaronder de politie).

Ik denk dat er een sterk wij (Marokkaanse gemeenschap) zij (de overheid en de rest van de maatschappij) gevoel zal heersen bij leden van de Marokkaanse gemeenschap. Dit gevoel zal leiden tot het in bescherming nemen van Marokkaans-Nederlandse jongeren die zich bezighouden met criminele activiteiten.

Ik denk dat schaamte een grote rol speelt in de mate van burgerparticipatie in de opsporing van leden van de Marokkaanse gemeenschappen.

Ik denk dat er winst te behalen valt in de communicatie met Marokkanen en Marokkaanse-Nederlanders, ik denk dat een eventuele vergroting in de mate van burgerparticipatie in de opsporing tot stand kan komen door een betere dialoog en wederzijds begrip.

Bijlage III: Te gebruiken bronnen

Hieronder is een voorlopige lijst samengesteld met te gebruiken literatuur voor dit onderzoek. Deze literatuurlijst zal aangevuld worden totdat verzadiging is bereikt. Dit laatste geldt niet voor de literatuur over attitudes die als achtergrond literatuur dienen.

Als input voor aanvullende literatuur zal er gebruik gemaakt worden van verwijzingen in onderstaande literatuur. Daarnaast zal er bij respondenten van diepte-interviews gevraagd worden naar aanvullende literatuur. De relevantie van de literatuur is enkel vastgesteld op basis van het onderwerp van de literatuur. De daadwerkelijke relevantie voor dit onderzoek kan pas in een later stadium worden vastgesteld.

Literatuur

- Bovenkerk, F., Haan, W., & Yesilgoz, Y. (1991). *Over selectiviteit gesproken!*. Tijdschrift voor Criminologie, 32, 309-312.
- Buitelaar, M. (2009). *Van huis uit Marokkaans*. Amsterdam: Uitgeverij Bulaaq.
- Cottaar, A., Bouras, N., Laoukili, F. (2009). *Marokkanen in Nederland. De pioniers vertellen*. Amsterdam: Meulenhoff.
- Deelman, P. (2010). *Over straatcultuur en groepsdynamiek*. Dordrecht: Stichting Maatschappij, Veiligheid en Politie.
- Diekstra, R., Komen, M., Tchiche, N., (2004). *Nog een keer: een discussiestuk over ernstige jeugdcriminaliteit, in bet bijzonder onder Marokkaanse jongens*. In: Diekstra, R.F.W., van den Berg, M., Rigter, J. (ed.) *Waardenvolle of Waardenloze samenleving. Over waarden, normen en gedrag in samenleving, opvoeding en onderwijs*. Uithoorn: Karakteruitgevers. pp. 259-306
- Essafi, M. (1999) *Wij en Zij – Statistische en Veranderende perspectieven*. Utrecht: Ernst & Young Consulting.
- Gemert, van F. (1998). *Ieder voor zich: Kansen, cultuur en criminaliteit van Marokkaanse jongens*. Amsterdam: Het Spinhuis.
- Gunther Moor, L. (2008). *Problemen rond Marokkaanse jongeren*. Dordrecht: Stichting Maatschappij, Veiligheid en Politie.
- Heelsom, A. (2001) *Marokkaanse organisatie in Nederland: een netwerkanalyse*. Amsterdam: Het Spinhuis.
- Jurgens, F. (2007). *Het Marokkanendrama*. Amsterdam: Meulenhoff.
- Korf, D., Bovenkerk, F. (2005) *Van de straat – Politie, multiculturaliteit en criminaliteitspreventie*. Elsevier Overheid.
- Kroon, van der R. (2005). *Moslims in de Media, verandering in beeldvorming*. Rotterdam: Erasmus Universiteit.
- Pinto, D. (2007). *Interculturele communicatie - Een stap verder*. Houten: Bohn Stafleu van Loghum.
- Praag, van C. (2006) *Marokkanen in Nederland: een profiel*. Den Haag: Nederlands Interdisciplinair Demografisch Instituut
- Schnabel, P. (2004). *Individualisering en sociale integratie*. Den Haag: Sociaal Cultureel Planbureau.
- Thienpont, K. (2004). *Attitudevorming bij allochtonen*. Gent: Universiteit Gent - Faculteit Politieke & Sociale Wetenschappen.
- Werdmölder, H. (2005), *Marokkaanse lieverdjes, crimineel en hinderlijk gedrag onder Marokkaans Nederlandse jongens*. Balans.

Achtergrond literatuur

- Ajzen, I. & Fishbein, M. (1977). Attitude-Behavior Relations: A Theoretical Analysis and Review of Empirical Research. *Psychological Bulletin*, Vol. 85, No. 5, 888-918.
- Bohner, G., & Wänke, M. (2002). *Attitudes and Attitude Change*. Hove, United Kingdom: Psychology Press.
- Holland, R., Verplanken, B., & Knippenberg, A. van. (2002). On the nature of attitude-behavior relations: the strong guide, the weak follow. *European Journal of Social Psychology*, 32: 869–876.
- Katz, D. (1960). The functional approach to the study of attitudes. *Public opinion quarterly*, 24 (2): 163-204.
- LaPiere, R. (1934). Attitude vs Actions. *Social Forces*, 13: 230-237.

- Olson, M., & Fazio, R. (ter perse). *Implicit and Explicit Measures of Attitudes - The Perspective of the MODE Model*.
- Petty, R., DeSteno, D. & Rucker, D. (2001). The role of affect in attitude change. In Forgas, P. *Handbook of affect and social cognition* (p. 215-228). Mahwah: Lawrence Erlbaum Associates.
- Prislin, R. & Wood, W. (2005). Social Influence in Attitude and Attitude Change. In Albaccarín, D. *The handbook of attitudes* (p. 671-706) Mahwah: Lawrence Erlbaum Associates

Rapporten

- Boom, J. de, Wensveen, P. van, Weltevrede, A., Hermus, P., Seidler, Y., & San, M. van, (2011). *Marokkaanse Nederlanders in Culemborg 2011 - De positie op de terreinen van onderwijs, arbeid en uitkering*. Rotterdam: Risbo, Erasmus Universiteit.
- Boom, J. de, Wensveen, P. van, Weltevrede, A., Hermus, P., Seidler, Y., & San, M. van, (2011). *Marokkaanse Nederlanders in Ede 2011 - De positie op de terreinen van onderwijs, arbeid en uitkering*. Rotterdam: Risbo, Erasmus Universiteit.
- Boom, J. de, Wensveen, P. van, Hermus, P., Weltevrede, A., & San, M. van, (2012). *Marokkaanse Nederlanders 2012 - De positie op de terreinen onderwijs, arbeid en uitkering en criminaliteit (meting 3)*. Rotterdam: Risbo, Erasmus Universiteit.
- WODC. (2009). *Criminaliteit, leeftijd en etniciteit*. Meppel: Boom Juridische Uitgevers.